

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Mgr. Vít Valter

Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky

**MOTIVACE DĚTÍ V PODMÍNKÁCH
ÚSTAVNÍ VÝCHOVY**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem svou závěrečnou práci vypracoval samostatně a všechny použité informační zdroje uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci dne.....

Mgr. Vít Valter

.....

Děkuji Mgr. Miluši Hutyrové Ph.D. za odborné vedení závěrečné práce, připomínky, rady a pochopení. Mé poděkování patří také Mgr. Jiřímu Vodákovi, řediteli Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny v Bystřici pod Hostýnem za pomoc a ochotu. Děkuji též učitelům a vychovatelům tohoto zařízení za poskytnuté odpovědi při šetření.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 MOTIVACE	8
1.1 Pojem motivace	8
1.2 Motivační činitelé	9
1.3 Druhy motivů a teorie motivace	10
1.3.1 Sebezáchovné motivy	10
1.3.2 Stimulační motivy	10
1.3.3 Komplexní teorie motivace	11
1.3.4 Sociální motivy	12
1.3.5 Individuální psychické motivy	12
2 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA	13
2.1 Ústavní výchova z hlediska legislativy	13
2.2 Charakteristika zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	14
2.3 Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna, Bystřice pod Hostýnem	17
2.3.1 Charakteristika zařízení	17
2.3.2 Organizace péče o děti v zařízení	18
2.3.3 Systém hodnocení a opatření ve výchově	18
2.3.4 Osobnost učitele a vychovatele v dětském domově se školou	19
II PRAKTICKÁ ČÁST	21
3 MOTIVACE DĚTÍ V PODMÍNKÁCH ÚSTAVNÍ VÝCHOVY	22

3.1	Cíl šetření, hlavní otázka šetření	22
3.2	Metoda šetření	23
3.3	Účastníci šetření, charakteristika respondentů	24
3.4	Výsledky, analýza výsledků šetření	26
3.5	Interpretace a závěr šetření	54

ZÁVĚR	57
--------------	----

SEZNAM LITERATURY	58
--------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHY

ANOTACE

„ Motivace začíná touhou. Když něco chceš, máš motiv to získat“

Denis Waitley

Téma závěrečné práce : „**Motivace dětí v podmínkách ústavní výchovy**“ jsem si vybral proto, že je velmi zajímavé a také v současné době aktuální. Třetím rokem pracuji v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně v Bystřici pod Hostýnem jako učitel. Denně se se svými kolegy potýkám s řadou problémů, které přináší práce s dětmi se soudně nařízenou ústavní výchovou.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je získat co nejvíce informací o vlivu motivace na chování a jednání dětí ve zmiňovaném zařízení. Zaměřuji se na obtížnost práce učitelů a vychovatelů. Především mě zajímá, jak ke své práci kolegové přistupují a zda mají k tak náročnému povolání dostatečné podmínky.

V teoretické části závěrečné práce, v první kapitole, objasňuji pojem motivace, motivační činitele a druhy motivů. Ve druhé kapitole s názvem Ústavní výchova se zaměřuji na ústavní výchovu z hlediska legislativy a na charakteristiku zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Protože pracuji v zařízení pro děti se soudně nařízenou ústavní výchovou a šetření bylo prováděno s učiteli a vychovateli Dětského domova se školou, základní škole a školní jídelně v Bystřici pod Hostýnem, popisuji také zmíněné zařízení, organizaci péče o děti, systém hodnocení dětí a opatření ve výchově. Poslední část druhé kapitoly věnuji osobnosti učitele a vychovatele v Dětském domově se školou v Bystřici pod Hostýnem a dětských domovech obecně.

V praktické části popisuji výsledek šetření metodou kvalitativního výzkumu, konkrétně metodou strukturovaného rozhovoru, kterého se zúčastnilo celkem 10 výchovných pracovníků z již jmenovaného zařízení.

Z rozhovoru respondentů je zřejmé, že i když práce s dětmi s nařízenou ústavní výchovou je velmi náročná a mnohdy i stresující, snaží se ji vykonávat co nejlépe vzhledem ke svým schopnostem a možnostem.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE

Lidé se často zamýšlejí nad tím, proč ten či onen člověk učinil to, co učinil, jaký měl k tomu důvod, proč se chová dotyčný tak agresivně ke svému okolí, proč například odešel ze svého zaměstnání...Psychologie na tyto otázky a důvody lidského chování odpovídá termínem motivace. Sám koncept motivace je vědecký konstrukt, který má vysvětlit variabilitu cílů či důvodů lidského jednání. Smysluplnost motivace spočívá v dosažení nějakého cíle a tento cíl vyjadřuje vnitřní potřebu člověka. Cílem je tedy dosažení uspokojení potřeby, která byla vzbuzena jako reakce na nedostatek v organismu nebo vnějších podmínkách života. Konkrétními příklady uspokojení může být nasycení, pocit úlevy z vyhnutí se nebezpečí apod.¹

1.1 Pojem motivace

Pojem motivace pochází z latinského slova *movere* – hýbat. Česky jej dobře vyjadřuje slovo pohnutka². Pojem motivace a motiv mají specifické postavení v psychologické terminologii.

„Motivace se nejčastěji vymezuje jako souhrn faktorů, které energizují, řídí a udržují průběh chování, jednání nebo činnosti jedince. Úroveň motivace je výsledkem kombinace stavu jedince (jeho potřeb, zájmu apod.) a vnějších podnětů (incetiv), které tyto vztahy mohou vzbuzovat nebo ovlivňovat. Vnitřní stavy nebo pohnutky k činnosti jsou označovány termínem motivy. Motivem je nejčastěji potřeba jedince. Incetivem může být lákavý cíl (hračka, dobré jídlo...)“³

Motivaci můžeme také definovat jako *„souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“⁴*

Motivace je tedy stav, který aktivizuje naše chování a dává mu směr. Subjektivně je vnímán jako vědomá touha: přání jíst, pít...Většina z nás se může rozhodnout zda těmto touhám vyhoví, nebo ne.⁵

¹ NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-1290-7

² PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6

³ KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie*. 2. vyd. Olomouc: UPOL, 2001. 234 s. ISBN 80-244-0294-7. s.60

⁴ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6. s.319

Mezi nejčastější formy motivace patří počáteční motivace, která má za úkol vzbudit aktivitu jedince a nasměrovat ho k cíli. Průběžná motivace by měla udržet počáteční aktivitu na dané nebo vyšší úrovni a výsledná motivace se objeví po dosažení určitého cíle. V případě úspěchu nabývá pozitivních forem a současně zintenzivňuje celkovou úroveň motivace, naopak při neúspěchu dochází ke snížení úrovně motivace, ke strachu, k nezájmu apod.⁶

1.2 Motivační činitelé

Motivace lidského chování je velmi složitá a je výsledkem souhry vrozených a získaných faktorů. Mnohé pohnutky i cíle lidského chování jsou nevědomé nebo si je člověk uvědomuje jen částečně.⁷

Jsou-li motivy psychologické příčiny, jde o pohnutky, které vedou k dosahování určitých psychických stavů (reakcí, uspokojení). V psychologii se odlišují formy a druhy motivů. Formou motivů můžeme vyjádřit potřebu, zájem, ideál. Druhy motivů poukazují na konkrétní obsah, konkrétní uspokojení, jehož má být dosaženo (potřeba jistoty, bezpečí) .

Potřeby jsou pokládány za základní formu motivů. Ostatní formy motivů se z potřeb vyvíjejí. Druhů motivů je velké množství, zásadně existuje následující třídění druhů motivů:

- *biogenní či fyziologické* (motivы biologické potřeby organismu - potřeba potravy, pohybu, odpočinku...),
- *sociogenní či psychogenní motivы* (motivы vyjadřující potřeby člověka jako sociální bytosti – potřeba opory, kompetence, výkonu...)⁸

„Potřeby jsou základní motivы, které vyjadřují nedostatky na úrovni fyzického i sociálního bytí člověka, a cílem chování, které je s nimi spojeno jako instrumentální aktivita, je redukce těchto potřeb, jež je prožívána jako různé druhy uspokojení (nasycení, odpočinek, pocit úlevy při vyhnutí se nebezpečí, pocit jistoty, úspěchu, osobního významu atd.).“⁹

Existují různé způsoby, jak vzniká motiv a jak je možné dosáhnout žádoucího stavu – uspokojení. V tomto smyslu můžeme podle K.B. Madsena rozlišit několik modelů:

⁵ ATKINSON, R., A KOL. *Psychologie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 752 s. ISBN 80-7178-640-3

⁶ KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie*. 2. vyd. Olomouc: UPOL, 2001. 234 s. ISBN 80-244-0294-7

⁷ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1.vyd.Praha: Academia, 2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6

⁸ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2.vyd.Praha: Academia, 1998. 336 s. ISBN 80-200-0628-1

⁹ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2.vyd.Praha: Academia, 1998. 336 s. ISBN 80-200-0628-1 s.125-126

- *homeostatický model* – motivace je stimulována narušením homeostázy a člověk usiluje o stav kterým by dosáhl rovnováhy, tento model může mít dvě varianty:
  - model nedostatku* – vychází z nepříjemného pocitu prázdnoty, chybění něčeho důležitého a stimuluje chování, které by vedlo k naplnění (potřeba nasycení, která vyplývá z pocitu hladu a žízně, z vyšších potřeb např. získat určitého partnera),
  - model přebytku* – vyplývá z přesycenosti, přetlaku, k uspokojení dojde, když člověk ze sebe něco vydá (potřeba vybití energie, vyměšování atd., na úrovni vyšších potřeb např. zbavit se nepříjemných spolupracovníků),
- *pobídkový model* – klade důraz na význam vnějších činitelů pro rozvoj motivovaného jednání, pro uspokojení aktivované potřeby,
- *poznávací model* – klade důraz na orientaci v aktuální situaci a její rozumové hodnocení, velmi důležitá je i minulá zkušenost, která ovlivňuje nejenom vznik aktuálních motivů, ale také uspokojování potřeb ze kterých vycházejí.¹⁰

1.3 Druhy motivů a teorie motivace

Lidské motivy můžeme rozdělit do čtyř základních okruhů: sebezáchovné motivy, stimulační motivy, sociální motivy a individuální psychické motivy. Každá z těchto skupin nabízí rozdílný způsob jak pohlížet na příčiny lidského prožívání a chování.¹¹

1.3.1 Sebezáchovné motivy

Má-li člověk přežít musí dýchat, spát, udržovat vhodnou tělesnou teplotu, být v bezpečí. Další podmínkou existence je jídlo, pití. Sebezáchovné motivy sexuální a rodičovské zajišťují přežití lidského druhu. Sebezáchovné motivy jsou vrozené, ale způsobům jejich uspokojování se učí lidé v rodině a v kultuře ve které žijí.

1.3.2 Stimulační motivy

Člověk je aktivní bytost. Podle některých psychologů jde o systém, do kterého patří snaha o dosažení optimální úrovně aktivace a potřeba proměnlivých sensorických podnětů. Tyto pohnutky mají vliv na lidské chování a prožívání poněkud rozdílným způsobem

¹⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. Dotisk Praha: Karolinum, 1997. 210 s. ISBN 80-7184-421-7

¹¹ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1.vyd.Praha: Academia,2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6

Stimulační motivy mají určitý vrozený nervový základ, ale jejich uspokojování není pro přežití nezbytné. Stimulační motivy se projevují zvědavostí, hravostí, vyhledáváním neobvyklých zážitků.¹²

1.3.3 Komplexní teorie motivace

Někteří významní psychologové se pokusili uspořádat pohnutky lidského chování. Žádné z nich však není dokonalé, plně uspokojivé. Tyto teorie se od sebe liší počtem základních pohnutek, které podle hlavních představitelů této teorie ovlivňuje lidské chování a prožívání. Nejznámějšími představiteli komplexní teorie motivace jsou Sigmund Freud, Henry Murray a také Abraham Maslow. V praxi je asi jednou z nejznámějších pyramida potřeb podle A. Maslowa. Ten rozdělil lidské motivy ještě navíc podle jejich vývojové závislosti. Rozlišoval primární a sekundární motivy, tj. potřeby:

- *primární fyziologické potřeby*
- *potřeba bezpečí a jistoty* – v zásadě jde o uplatnění orientačně pátracího reflexu, diferenciaci známého či neznámého, při ztrátě jistoty tendence hledat jistotu novou.

Psychologické potřeby:

- *vztahové potřeby* -mají vždy sociální charakter, vyplývají ze vztahů s ostatními lidmi,
  - a) *potřeba lásky a sounáležitosti* – potřeba být někým milován,
  - b) *potřeba uznání, úcty a z toho vyplývající sebeúcty* – člověk potřebuje být oceněn a na základě toho si potvrzuje a ověřuje svoji vlastní hodnotu, sociální hodnocení značně ovlivňuje rozvoj sebehodnocení a z něho vyplývá sebeúcta apod.,
- *potřeby sebeaktualizace (seberealizace)* – projevují se prostřednictvím tendence rozvinout a uplatnit své schopnosti, můžeme je rozdělit do dvou kategorií:
  - a) *potřeba poznávat a rozumět*
  - b) *potřeba estetických prožitků či tvořivosti*

„Maslowova hierarchie potřeb vyjadřuje i preferenci z hlediska naléhavosti uspokojení. Vyšší potřeby se objevují až tehdy, jestliže jsou – alespoň do určité míry – uspokojeny základní potřeby.“¹³

¹² PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1.vyd.Praha: Academia,2004. 472 s. ISBN 80-200-1086-6

¹³ VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. dotisk Praha: Karolinum, 1997. 210s. ISBN 80-7184-421-7. s. 65-66

1.3.4 Sociální motivy

Sociální motivy regulují a ovlivňují mezilidské vztahy i jejich subjektivní prožívání. Základní sociální motivy se projevují ve všech lidských kulturách, ale v různém rozsahu. Do této skupiny motivů patří také několik pohnutek, které ovlivňují vztah člověka k neživým předmětům. Jsou to potřeby přisvojovat si a uchovávat věci (např. ženy si zlepšují náladu, když si koupí „něco na sebe“, nebo nakupování v supermarketech je pro některé lidi spolehlivým zdrojem příjemných zážitků...). Do této oblasti motivů také patří výkonová motivace. Tato motivace ovlivňuje různými způsoby chování jedince ve výkonových situacích. Patří k nim potřeby: dosažení úspěšného výkonu, vyhýbání se neúspěchu a také potřeba vyhýbání se úspěchu (např. pojem žena x kariéra). K sociálním motivům řadíme také potřebu sdružování (afiliace). Jde o potřebu vytvářet přátelství a společenské vazby, kontakty s druhými lidmi, připojení se k nim a soužití s nimi.¹⁴ Do této skupiny motivů patří i potřeba moci.

Projevuje se snahou řídit nebo ovlivňovat společenské chování, dění a prožívání druhých lidí. Výzkumem mocenských pohnutek se zabývala řada psychologů. V USA to byli třeba Henry Murray, David Winter.

1.3.5 Individuální psychické motivy

K těmto motivům patří potřeba sebeurčení, potřeba stabilní a soudržné identity, najít smysl života a řídit se vnitřními estetickými standardy. Z výsledků dosavadních výzkumů vyšly tyto závěry: Pokud lidé provádějí činnost z vlastní iniciativy, pak u ní vydrží déle než u aktivity, ke které ji přiměly vnější okolnosti. Odměna, která by měla řídit a ovládat lidské chování, snižuje vnitřní motivaci a také pocity jako např. spokojenost, pracovní pohoda. V některých situacích však může odměna vnitřní motivaci zvýšit např. pochvala (člověk, který se díky pochvale ujistil, že je schopný a kompetentní, projevuje zvýšený zájem o danou činnost).

---

¹⁴ PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 472s. ISBN 80-200-1086-6

2 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

Každá společnost si stanoví pravidla, kterými reguluje chování všech svých členů, a to proto, aby jejich soužití bylo přijatelné.¹⁵

„Chování společensky nepřizpůsobivých a nebezpečných jednotlivců se snaží novodobé státy neutralizovat. V případě dětí a mládeže se stát snaží zmírnit či odvrátit nepříznivé působení rodičů, případně jiných osob, a nabídnout buď podporu rodině, nebo alternativu k rodinné péči, jež by se pokud možno rodině podobala.“¹⁶

O jedince s poruchami chování pečuje v našem státě více institucí. Tyto instituce patří do resortu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, zdravotnictví, práce a sociálních věcí, a to na úrovni poradenství nebo ústavní péče. Převýchovný proces mravně narušených jedinců je sledován z několika hledisek. Důležitým kritériem je věk a druh poruchy chování. Podstatná je závažnost poruchy chování, které určuje řešení péče a to buď na úrovni poradenství nebo ústavní výchovy.¹⁷

2.1 Ústavní výchova z hlediska legislativy

Etopedická (převýchovná) péče je v našem státě zajišťována ve speciálních školských výchovných zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy nebo preventivní péče a také ve věznicích pro výkon trestu odnětí svobody. Zdravotnický resort zajišťuje léčebnou péči v psychiatrických léčebnách, v léčebnách, v odděleních nebo v poradnách pro narkomany a jinak závislé a v terapeutických komunitách. Poradenská pomoc v sociálním resortu je poskytována ze strany sociálních pracovníků a kurátorů, přímo v terénu pracují s problémovými jedinci a komunitami streetworkers. Sociálně nepřizpůsobivé mládeži pomáhají v pobytových terapeutických komunitách a v centrech sociální prevence.¹⁸

Systém etopedických zařízení je definován zákonem č. 109/2002Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Zákon vyšel v platnost 1. 7. 2002.

¹⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 978-80-7367-414-4

¹⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 336 s. ISBN 80-7178-226-2. s. 155

¹⁷ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9

¹⁸ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-73115-071-9

Ústavní výchova je opatření, které nařizuje příslušný soud podle zákona o rodině v občansko-právním řízení nezletilému do 18 let v těchto případech:¹⁹

„Jestli je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Jestliže je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti.“²⁰

Ochranná výchova je ochranné opatření, které ukládá příslušný soud:

- v občanskoprávním řízení, spáchá-li dítě mezi 12.-15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest,
- v trestním řízení se ukládá ochranná výchova mladistvému mezi 15.-18. rokem tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody.

Ochranná výchova probíhá ve výchovných ústavech, výjimečně v dětských domovech se školou. Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do 18 let. Ve výjimečných případech může soud prodloužit do 19 let věku dítěte.²¹

2.2 Charakteristika zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

V zákoně č.109/2002 Sb. o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně jiných zákonů jsou uvedena tato zařízení:

- diagnostický ústav
- dětský domov
- dětský domov se školou
- výchovný ústav

¹⁹ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463s. ISBN 80-7315-071-9

²⁰ Zákon č. 94/1963 Hlava II., § 46, odstavec 1

²¹ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463s. ISBN 80-7315-071-9

Zařízení jsou diferencována podle věku, mentální úrovně, pohlaví, zdravotního postižení a stupně obtížnosti výchovy.²²

„Ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (dále jen „zařízení“) a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči kterými jsou střediska výchovné péče (dále jen „středisko“), musí být zajištěno základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru dítěte, rozvíjející citovou stránku jeho osobnosti a umožňující aktivní účast dítěte ve společnosti. S dítětem musí být zacházeno v zájmu plného a harmonického rozvoje jeho osobnosti s ohledem na potřeby osoby jeho věku.“²³

- *Diagnostický ústav*

Je vstupním diagnostickým zařízením. Prochází jím každý jedinec, který má být umístěn do péče v rámci výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

Do diagnostického ústavu jsou přijímáni jedinci na základě rozhodnutí soudu, nebo žádosti rodičů nebo zákonných zástupců (dobrovolný pobyt). Na základě výsledků komplexního vyšetření, které trvá většinou 8 týdnů, jsou pak děti umístěny do zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy.²⁴ Diagnostický ústav plní úkoly diagnostické, výchovně vzdělávací, terapeutické (v oblasti pedagogické, sociální, psychologické), metodické, organizační a koncepční. Vnitřně se dělí na čtyři pracoviště, samostatná oddělení. Patří zde pracoviště diagnostické, výchovně vzdělávací, sociální práce a záchytné. V tomto zařízení jsou zřizovány nejméně tři výchovné skupiny po čtyřech až šesti jedincích.²⁵

Preventivně výchovná péče

Školským zařízením pro preventivní výchovnou péči je středisko výchovné péče. Základním účelem středisek je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo odstraňovat příčiny či důsledky již vzniklých poruch chování, přispívat ke zdravému vývoji dítěte, pokud nenastaly důvody k nařízení ústavní nebo ochranné výchovy.

---

²² HUTYROVÁ, M. *Etopedie pro výchovné pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 2006. 45 s. ISBN 80-244-1190-3

²³ Zákon č. 109/2002 Hlava I., § 1, odstavec 1

²⁴ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463s. ISBN 80-7315-071-9

²⁵ HUTYROVÁ, M. *Etopedie pro výchovné pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 2006. 45 s. ISBN 80-244-1190-3

Klienty střediska výchovné péče jsou osoby, jejichž stupeň narušení není ještě závažný. Pracuje se zde s klienty na základě jejich dobrovolnosti.

Středisko může poskytovat pomoc i dětem propuštěným z ústavní výchovy při jejich integraci do společnosti. Preventivně výchovná péče se poskytuje dětem od 6 do 18 let a to formou:

- ambulantních služeb na základě žádosti osob, které jsou odpovědné za výchovu nebo dětí starších 15 let,
- celodenních služeb na základě žádosti osob odpovědných za výchovu,
- internátních služeb na základě žádosti osob odpovědných za výchovu, internátní pobyt trvá zpravidla 8 týdnů.

Organizační jednotkou při celodenní či internátní péči je výchovná skupina, která může mít nejméně 6 a nejvíce 8 dětí. Středisko poskytuje konzultace, informace a pomoc osobám odpovědným za výchovu, pedagogickým pracovníkům škol a školských zařízení v oblasti vzdělávání a výchovy dětí s rizikem či projevy poruch chování a negativních jevů.²⁶

- *Dětský domov*

Pro jedince bez vážných poruch chování je výkon ústavní výchovy zajišťován v dětských domovech. Zajišťují péči dětem ve věku od 3 do 18 let, v odůvodněných případech do ukončení přípravy na povolání, nejdéle však do 26 let. Dětský domov plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Základní organizační jednotkou je rodinná skupina, kterou tvoří šest až osm dětí. V dětském domově lze zřídit nejméně dvě a nejvíce šest rodinných skupin. Děti navštěvují běžnou školu mimo domov. Pobyt dítěte v dětském domově může být ukončen soudním rozhodnutím o zrušení ústavní výchovy, dosažením zletilosti nebo přemístěním jedince do jiného typu zařízení.²⁷

- *Dětský domov se školou*

Účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které mají závažné poruchy chování, nebo které pro svou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči. Toto zařízení zajišťuje i péči jedincům s uloženou ochrannou výchovou.

Do dětského domova se školou jsou zpravidla umístovány děti od šesti let do ukončení školní docházky. Nemůže-li se dítě po ukončení povinné školní docházky pro pokračující závažné

²⁶ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9

²⁷ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9

poruchy chování se vzdělávat na střední škole nebo neuzavře-li pracovněprávní vztah, je přeřazeno do výchovného ústavu.²⁸

- *Výchovný ústav*

Je určen pro děti starší 15-ti let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní výchovný ústav úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Základní organizační jednotkou je výchovná skupina, kterou tvoří pět až osm dětí, přičemž lze zřídit dvě až šest výchovných skupin. Součástí výchovného ústavu je škola pro ukončení povinné školní docházky a další střední vzdělávání. Pobyť ve výchovném ústavu je ukončen buď soudním rozhodnutím nebo dosažením plnoletosti.²⁹

2.3 Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna Bystřice pod Hostýnem

2.3.1 Charakteristika zařízení

Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna Bystřice pod Hostýnem je zařízení jejíž činnost vychází z platných právních předpisů: je vymezen zákonem č. 564/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a zákonem č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Úkolem tohoto zařízení je poskytovat chlapcům ve věku od 6 do 15 let, kteří jsou umístěni do tohoto zařízení na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření, náhradní výchovnou péči v zájmu jejich zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Kapacita dětského domova se školou je 47 dětí. Pracovní kolektiv se skládá z výchovného, vzdělávacího a sociálního úseku. V současné době zde pracuje celkem 35 pedagogických pracovníků s pracovním zařazením etoped, psycholog, učitel, vychovatel, asistent pedagoga. Zařízení je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou.³⁰

²⁸ Zákon č. 109/2002 Hlava II., § 13

²⁹ VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-73115-071-9

³⁰ *Vnitřní řád Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny, Bystřice pod Hostýnem*. Bystřice pod Hostýnem: 2010. 29 s. ISBN nemá

2.3.2 Organizace péče o děti v zařízení

Děti jsou po přijetí do DDŠ, ZŠ a ŠJ³¹ rozděleny a zařazeny do rodinných skupin a tříd. Do tříd se zařazují podle ukončených ročníků školy.

Do rodinných skupin se zařazují děti dle přiložené pedagogické dokumentace a na základě návrhu psychologa, etopeda a vedoucího vychovatele. Děti jsou rozděleny do skupin se zřetelem na jejich výchovné, vzdělávací a zdravotní potřeby. Sourozenci se zpravidla zařazují do jedné skupiny. Za každé oddělení zodpovídá skupinový vychovatel.

2.3.3 Systém hodnocení a opatření ve výchově

Hodnotící systém je založen na kladném, pozitivním a individuálním přístupu k dítěti. Dítě musí být motivováno a povzbuzováno k lepším výsledkům. V tomto zařízení se používá slovní hodnocení, aby dítě „jasně“ vidělo svůj konkrétní výsledek. Slovní hodnocení je pak zakončeno známkou:

- známkou jedna je hodnoceno dítě, které je ve škole i mimo školu aktivní, samostatné a bez kázeňských přestupků,
- známkou dvě je hodnoceno dítě, které nemá závažnější kázeňské přestupky nebo přestupek byl pouze ojedinělý a klady chování převažují nad jeho nedostatky,
- známkou tři je hodnoceno pasivní dítě, které se navíc dopustilo závažných kázeňských přestupků: bezdůvodný pozdní návrat z vycházky, nedovolené vzdálení z DDŠ, ZŠ a ŠJ, podvody, poškozování majetku zařízení,
- známkou čtyři je hodnoceno dítě, které soustavně hrubě porušuje vnitřní řád dětského domova se školou, nebo zákony ČR. Touto známkou je hodnoceno dítě, které se dopustilo úmyslného ublížení na zdraví, šikany, požití alkoholu nebo jiných návykových látek, útěku ze zařízení.

Dítě je se svým hodnocením seznámeno. Pedagogický pracovník slovně zhodnotí klady a zápory chování, dá dítěti prostor k sebehodnocení a také skupině dětí, aby se i ona vyjádřila k hodnocení dítěte. Toto slovní hodnocení je zaznamenáno do knihy hodnocení a při měsíčním hodnocení také předneseno na komunitě za účasti všech žáků a pedagogických pracovníků.

---

³¹ DDŠ, ZŠ a ŠJ – zkratka: *Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna Bystřice pod Hostýnem*

Opatření ve výchově

Za příkladné výsledky a při plnění povinností nebo za příkladný čin je dítěti udělena pochvala nebo odměna, prominuto předchozí opatření ve výchově, udělena věcná nebo finanční odměna, zvýšeno kapesné v rozsahu stanovené zákonem č. 109/2002 Sb. v platném znění nebo povolena mimořádná návštěva kulturního zařízení, mimořádná vycházka, návštěva nebo je mu přiznána i jiná výhoda.³²

Při porušení povinností vymezených zákonem č.109/2002 Sb. v platném znění a Vnitřního řádu zařízení může být dítěti odňata některá z výhod, sníženo kapesné v rozsahu stanoveném zákonem č. 109/2002 Sb. v platném znění, omezeno nebo zakázáno trávení volného času mimo zařízení na dobu určitou, odňata možnost zúčastnit se atraktivní činnosti či akce pořádané zařízením, zakázány návštěvy, s výjimkou návštěv osob zodpovědných za výchovu, osob blízkých a oprávněných zaměstnanců orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Výhody, odměny a omezení přímo navazují a souvisí se systémem hodnocení. Veškeré opatření musí být zapsáno v osobním spisu dítěte.³³

2.3.4 Osobnost učitele a vychovatele v dětském domově se školou

Pedagogickým pracovníkem dětského domova se školou se rozumí zaměstnanec, který vykonává vyučovací, výchovnou, pedagogicko psychologickou nebo speciálně pedagogickou činnost. U každého pedagogického pracovníka musí být před vznikem pracovněprávního vztahu zjištěna psychická způsobilost psychologickým vyšetřením. Způsob provádění psychologického vyšetření je stanoven vyhláškou. Pedagogičtí pracovníci vzdělávají a vychovávají děti v souladu s cíli výchovy a vzdělávání stanovenými zákonem č. 109/2002 Sb. ve znění pozdějších změn a předpisů.³⁴

Člověk, který pracuje s rizikovou mládeží by měl mít optimální osobnostní rysy:

- flexibilní, mít širokou škálu reakcí a nelpět rigidně na pravidlech,
- zralý, dostatečně ovládat a vnímat své potřeby a potřeby druhých,
- integrovaný a čestný, dobře usuzující,
- opírat se o zdravý selský rozum, zejména v situacích, kdy nejsou jasná pravidla,

³² *Vnitřní řád Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny, Bystřice pod Hostýnem*. Bystřice pod Hostýnem : 2010, 29 s. ISBN nemá

³³ *Vnitřní řád Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny, Bystřice pod Hostýnem*. Bystřice pod Hostýnem: 2010, 29 s. ISBN nemá

³⁴ *Vnitřní řád Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny, Bystřice pod Hostýnem*. Bystřice pod Hostýnem: 2010, 29 s. ISBN nemá

- vyznávat hodnoty, které jsou v souladu s programem výchovy,
- smysl pro odpovědnost, přiměřeně sebevědomý, rozvážný, respektující dané hranice,
- dobře komunikující, stabilní, otevřený a čestný,
- schopen přijmout oprávněnou kritiku,
- pevně podporující klienty,
- schopen udržet si jasnou hranici mezi problémy svými a problémy klientů,
- schopen spolupráce s klienty a dávat dobrý příklad.³⁵

Pro výkon této profese je důležité zejména to, nakolik se motivy promítají do pracovníkového chování vůči klientům. Důležitá je také přímá zkušenost z práce s klienty, zejména v prvních letech praxe. Charakteristikou odpovědného a angažovaného postoje pedagoga nebo pracovníka s klienty je starost o další osudy klientů pro propuštění ze současného zařízení, případně i vyhledání nejvhodnějšího dalšího typu péče. Důležitou podmínkou ovšem je chuť klienta udržovat nadále s pracovníkem kontakt.

„Ochotu pracovníků udržovat takové kontakty někdy nesprovodí ze světa ani fakt, že pracují ve výchovném ústavu, nebo ve věznici. V takovém případě přestává být klient „horkým bramborem“ postrkovaným od instituce k instituci a stává se lidskou bytostí, na které někomu záleží a která má sama pevné osobní vazby“³⁶

---

³⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2

³⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2, s. 252

II PRAKTICKÁ ČÁST

3 MOTIVACE DĚTÍ V PODMÍNKÁCH ÚSTAVNÍ VÝCHOVY

Problémy v chování, které se zpravidla projevují u mládeže s poruchou chování či jinak postižených dětí, jsou celospolečenským problémem. Nicméně jednu z určujících rolí zde sehrávají speciální pedagogové, kteří se zabývají výchovou či převýchovou výchovně problémových jedinců. Problémové chování dítěte většinou vzniká v důsledku neuspokojení jeho potřeb. Velmi často jde o psychologické potřeby, jako jsou potřeba lásky, bezpečí, zařazení do určitého celku... Neuspokojování těchto potřeb však určitou měrou závisí i na postojích rodičů, učitelů, vychovatelů, kteří ovlivňují vzájemný vztah mezi subjektem a objektem výchovného působení. Účinnost výchovných a převýchovných přístupů a metod závisí především na vztazích mezi lidmi, na kvalitě působení a na mechanismech sociálního učení.³⁷

3.1 Cíl šetření, hlavní otázka šetření

Šetření bylo prováděno v měsíci dubnu v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně v Bystřici pod Hostýnem. Do šetření bylo zapojeno celkem 10 respondentů, z to 5 učitelů a 5 vychovatelů.

Hlavním cílem šetření bylo získat co nejvíce informací, které by referovaly o vlivu motivace na chování dětí s nařízenou ústavní výchovou. Respondentům byly postupně položeny otázky týkající se jejich práce. Zároveň byly tyto otázky formulovány a sestaveny tak, aby zjistily možnosti týkající se motivovatelnosti dětí v podmínkách ústavní výchovy. Kromě těchto otázek respondenti odpovídali na otázky týkající se délky praxe v tomto zařízení, důvodu vybrání si této profese, jakožto i zjištění jejich kvalifikace pro nynější zaměstnání. Z tohoto cíle vzešla také hlavní otázka šetření.

„Má motivace v době vyučování i mimo vyučování pozitivní vliv na chování dětí s nařízenou ústavní výchovou ?“

Pro vlastní realizaci rozhovoru byly připraveny tři tématické oblasti:

- osobnostní a profesní zaměření učitele, vychovatele,
- motivační prostředky a řešení problémových situací při práci s dětmi,
- význam motivace při práci s dětmi s nařízenou ústavní výchovou v DDŠ, ZŠ a ŠJ.³⁸

³⁷ NĚMEC, J., KUSÝ, M. *Aktivní sociální učení v podmínkách ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Praha: Eteria, 1998. 68 s. ISBN nemá

³⁸ DDŠ, ZŠ a ŠJ zkratka pro: Dětský domov se školou, základní škola a školní jídelna

Tématické oblasti byly zaměřeny na zjištění dalších dílčích cílů šetření.

Dílčí cíle šetření:

- zjistit, osobnostní a profesní zaměření tázaných respondentů,
- zjistit, co znamená pojem motivace, motivační prostředek a jaké motivační prostředky respondenti užívají ve své praxi,
- zjistit, které situace v DDS, ZŠ a ŠJ jsou nejvíce problémové a jak je respondenti řeší,
- zjistit, zda jsou respondenti spokojeni se svými pravomocemi a kompetencemi při práci s dětmi v DDS, ZŠ a ŠJ.

3.2 Metoda šetření

Metoda šetření a postup závěrečné práce byla volena vzhledem k cíli práce. Pro šetření byla zvolena metoda rozhovoru (interview), konkrétně *strukturovaný rozhovor*. Rozhovor je jednou z empirických metod kvalitativního výzkumu, která probíhá formou verbální komunikace mezi tazatelem a respondentem (dotazovaným).³⁹ Výhodou rozhovoru oproti jiným výzkumným metodám je navázání osobního kontaktu, jež má možnost hlouběji proniknout do postojů a motivů respondenta. Rozhovor může být strukturovaný, polostrukturovaný nebo nestrukturovaný.⁴⁰

Strukturovaný rozhovor je vlastně ústním dotazníkem. Výhodou tohoto rozhovoru je to, že poskytuje všem respondentům stejné podmínky k odpovědím. Tazatel k otázkám nepřidává žádný vlastní komentář, pouze čte otázky a zaznamenává odpovědi respondenta.

Nestrukturovaný rozhovor umožňuje respondentovi úplnou volnost odpovědí. Takové interview přináší tazateli často nové i nepředpokládané informace. Na druhou stranu se však tyto údaje obtížněji vyhodnocují.

Polostrukturovaný rozhovor je kompromisem mezi předchozími dvěma možnostmi. Respondentovi jsou nabídnuty alternativy odpovědí, pak se však ještě od respondenta žádá objasnění či vysvětlení.

Zmíněnou metodou byli dotazováni učitelé a vychovatelé z DDS, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem. Rozhovor byl anonymní (příloha č. 1). Rozhovor probíhal beze svědků

³⁹ CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc: ÚP Olomouc, 1993. 257 s. ISBN 80-7067-287-0

⁴⁰ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6

v kabinetech školy a vychovatelně. Formulace otázek a jejich pořadí bylo předem připraveno. Respondentům bylo položeno celkem 11 otázek.

První 4 položky byly zaměřeny na osobnostní a profesní informace, dalších 5 položek mělo zjistit, co znamenají pojmy motivace, motivační prostředky a zbylé 2 položky se týkaly spokojenosti s pravomocemi a kompetencemi při práci s dětmi v DDŠ, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem. Veškeré odpovědi byli zaznamenány na diktafon a přepsány do tabulek v závěrečné práci. Všichni respondenti s uveřejněním svých rozhovorů souhlasili, bylo respektováno a zachováno jejich přání anonymity (jména jsou číselně kódována).

3.3 Účastníci šetření, charakteristika respondentů

Do šetření byli vybráni respondenti na základě těchto podmínek:

- dotazovaní jsou zaměstnanci DDŠ, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem,
- poměrné zastoupení mužů a žen,
- pracovní zařazení učitel, vychovatel,
- variabilní délka pedagogické praxe,
- vstřícnost respondentů k poskytnutí rozhovoru,

Vzorek šetření tvořilo 5 učitelů a 5 vychovatelů z DDŠ, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem, z toho 7 mužů a 3 ženy.⁴¹

Charakteristika jednotlivých respondentů.

Respondent č.1, věk 32 let (muž)

V letošním roce ukončil bakalářské studium obor Speciální pedagogika pro výchovné pracovníky na Univerzitě Palackého v Olomouci. V tomto zařízení pracuje 7 let jako učitel anglického jazyka a pracovní výchovy.

Respondent č.2, věk 39 let (žena)

V DDŠ, ZŠ a ŠJ zastává funkci vedoucí učitelky a zástupce ředitele školy. Vystudovala magisterský obor Speciální pedagogika na Masarykově univerzitě v Brně. Ve školství pracuje 21 let. A v tomto zařízení nejdříve pracovala jen externě a na plný úvazek zde pracuje 8. rokem.

---

⁴¹ V DDŠ, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem pracuje celkem 11 učitelů a 22 vychovatelů.

Respondent č.3, věk 30 let (muž)

V tomto zařízení pracuje 2.rokem na pozici učitele matematiky a hudební výchovy. Vystudoval pedagogickou fakultu obor Učitelství pro 2. stupeň ZŠ. Ve školství pracuje 7 let. Dříve pracoval na ZŠ v Holešově.

Respondent č.4, věk 41 let (muž)

Od roku 2004 zde pracuje jako učitel tělesné výchovy a matematiky. Vystudoval bakalářské studium Rekreatologie na Masarykově univerzitě v Brně. Vede kroužek sportovních a pohybových her.

Respondent č.5, věk 47 let (muž)

Pracuje zde již 18 let. Nejdříve vykonával profesi vychovatele (10 let), nyní je učitelem hudební výchovy a dějepisu. Toto pracovní zařazení vykonává 8. rokem. Vystudoval obor Speciální pedagogika a tělesná výchova na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Respondent č. 6, věk 49 let (žena)

V DDS, ZŠ a ŠJ v Bystřici pod Hostýnem pracuje 11 roků, jako vychovatelka. Vystudovala SEŠ v Kroměříži a 2 roky nástavbové pedagogické studium na Střední pedagogické škole v Boskovicích.

Respondent č. 7, věk 28 let (muž)

V tomto zařízení pracuje 3. rok jako vychovatel. Vystudoval obor Učitelství pro střední školy na Univerzitě Palackého v Olomouci. Vede přírodovědný kroužek .

Respondent č.8, věk 41 let (žena)

Pracuje zde od roku 2001 jako vychovatelka. Vystudovala Střední odbornou školu nábytkářskou v Bystřici pod Hostýnem. Vzdělání si rozšířila o Doplnkové pedagogické studium (DPS) v Brně.

Respondent č. 9, věk 38 let (muž)

Jako vychovatel zde pracuje 6 let. Nejdříve zde pracoval jako asistent pedagoga později jako vychovatel. Vystudoval Střední odbornou školu elektrotechnickou v Přerově a tu později rozšířil o Doplnkové pedagogické studium (DPS) v Brně.

Respondent č. 10, věk 47 let (muž)

V zařízení pracuje 3 roky. Vystudoval bakalářské studium obor Speciální pedagogika na Masarykově univerzitě v Brně. V současné době pracuje jako vychovatel. Vede kroužek sportovních her.

3.4 Výsledky, analýza výsledků šetření

Legenda k tabulkám

Otázky č. 1-4 (tabulka č. 1-4)	Otázky jsou zaměřeny na zjišťování údajů které se týkají osobnostního o profesního zaměření respondentů.
Otázky č. 5-9 (tabulka č. 5-9)	Otázky jsou zaměřeny na zjišťování informací o pojmu motivace, motivační prostředky a jejich využití při práci s dětmi v DDŠ v Bystřici pod Hostýnem.
Otázka č. 10 a 11 (tabulka č.10 a 11)	Otázky jsou zaměřeny na zjištění údajů, které se týkají významu motivace na pozitivní chování dětí v DDŠ a zjištění jaká je spokojenost respondentů s pravomocemi a kompetencemi při práci s nimi.

Tabulka č. 1

Otázka č.1	Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?
<p>Odpovědi respondentů:</p> <p>č. 1</p> <p>č. 2</p> <p>č. 3</p> <p>č. 4</p> <p>č. 5</p>	<p><i>„Než jsem nastoupil do tohoto zaměstnání, byl jsem nezaměstnaný, pracoval jsem brigádně v lese, ale chtěl jsem pracovat ve školství, bohužel jsem nesplňoval kvalifikaci a při dálkovém studiu to nešlo. Pak jsem dostal příležitost pracovat v tomto zařízení.“</i></p> <p><i>„Opakovaná nabídka pana ředitele, aby mě tady zaměstnal. Splňovala jsem kvalifikaci a měla jsem tak možnost získat práci v místě bydliště.“</i></p> <p><i>„Abych byl upřímný tak po pěti letech praxe na základní škole, řekl jsem si, že by nebyla špatná určitá změna. Při rozšiřování tohoto zařízení a navíc v místě bydliště jsem neváhal a přivítal jsem nabídku pana ředitele jako vítanou.“</i></p> <p><i>„K výběru tohoto zaměstnání mě vedla touha pracovat s dětmi s poruchami chování, i když z počátku jsem měl z této práce strach a obavu jestli na ni budu stačit.“</i></p> <p><i>„Vedla mě k tomu skutečnost, že mohu pracovat s dětmi staršího školního věku, které jsou v období puberty. I když práce s nimi je velmi těžká, těšil jsem se na ni. Dříve jsem zde pracoval jako vychovatel, který s dětmi rád sportoval, tak jsem tento návyk poté přenesl i do své učitelské praxe.“</i></p>

	28
č. 6	<i>„Vedla mě k tomu práce s dětmi, která mě bavila, motivovala a taky proto, že u nás v rodině jsou všichni učitelé. Chtěla jsem vyzkoušet jiný obor, než je ekonomika.“</i>
č. 7	<i>„Vedla mě k tomu skutečnost, že práce je v místě bydliště a dále pak i to, že je to blízký obor tomu, co jsem vystudoval. Práce s dětmi ve školství a dobré finanční ohodnocení.“</i>
č. 8	<i>„Já nevím, nevím...Byla to náhoda a pak mě tato práce zaujala.“</i>
č. 9	<i>„Vedla mě k tomu situace v mém zaměstnání. V bývalé práci jsem měl nějaké problémy, tak jsem to šel tady zkusit. Otec pracoval 30 let ve speciálním školství, takže dále pak i jistá tradice v naší rodině.“</i>
č. 10	<i>„Po déle trvající práci v oboru, který mně již vnitřně nenaplňoval, jsem chtěl udělat celkovou změnu a podal jsem si žádost do tohoto zařízení.“</i>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Na 1. otázku odpovědělo všech 10 respondentů. K výběru tohoto zaměstnání je vedla řada okolností. **2** respondenti uvádí nabídku, opakovanou nabídku tohoto zaměstnání, **3** respondenty vedla k tomuto rozhodnutí změna v zaměstnání, **2** respondenti uvedli zájem o práci s dětmi s poruchou chování, **1** respondenta k tomu vedla rodinná tradice, **1** respondent uvítal nabídku pracovního místa, které je v blízkosti jeho bydliště a **1** respondent odpověděl, že výběr tohoto zaměstnání byla spíše náhoda.

Tabulka č.2

Otázka č.2	Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?
Odpovědi respondentů:	
č. 1	„ 7 let“
č. 2	„ Na plný úvazek 8 let, předtím na částečný úvazek 4 roky.“
č. 3	„Pokud se nemýlím, tak v prosinci tomu byly 2 roky.“
č. 4	„Do DDS jsem nastoupil v roce 2004, pracuji zde 7 let. Nejdříve jsem nastoupil jako vychovatel, po 4 měsících mně pan ředitel nabídl místo učitele.“
č. 5	„Pracuji zde 18 let, 10 let jako vychovatel a 8 let jako učitel.“
č. 6	„Pracuji zde 11roků.“
č. 7	„Pracuji zde 3 roky.“
č. 8	„10 let.“
č. 9	„6 let.“
č. 10	„3 roky.“

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Na otázku č. 2 odpovědělo všech 10 respondentů. Většina učitelů a vychovatelů zde pracuje krátce. Změnou ředitele a nové legislativy se dle zaměstnanců změnilo i obsazení míst učitelů i vychovatelů. Respondent č. 5 zde pracuje nejdéle a to 18 let. Nejdříve však zastával místo vychovatele a to 10 let, pak mu byla nabídnuta učitelská práce. Tuto pozici zastává 8. rokem. 11 let v tomto zařízení pracuje 1 respondentka, 10 let opět 1 respondent, 8. rokem zde pracuje i respondentka č. 2, která zde jak uvedla nejdříve pracovala jen na částečný úvazek (4 roky), později na úvazek plný. 2 respondenti uvedli, že zde pracují 7. rok, 1 respondent uvádí 6. rok, 2 respondenti jsou zde zatím krátce – 3 roky, nejkratší dobu zde pracuje 1 respondent – 2 roky.

Tabulka č. 3

Otázka č. 3	Jakou pracovní pozici zde zastáváte?
<p>Odpovědi respondentů:</p>	
č. 1	„Učitel.“
č. 2	„Vedoucí školy, zástupce ředitele“.
č. 3	„Pozice učitele, hlavně na ZŠ a něco málo i na ZŠ praktické.“
č. 4	„Jsem třídní učitel, mám na starosti 6. a 7. třídu. Učím matematiku, pracovní výchovu a převážnou část hodin učím tělocvik.“
č. 5	„Zastávám funkci učitele.“
č. 6	„Skupinová vychovatelka.“
č. 7	„Jsem vychovatel.“
č. 8	„Vychovatelka.“
č. 9	„Nejdříve jako asistent do roku 2005 a od prosince 2005 jako vychovatel.“
č. 10	„Zastávám pozici denního vychovatele na léčebně-výchovné skupině.“

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Na otázku č. 3 odpovědělo 10 respondentů. 4 z nich uvedli že zastávají funkci učitele, 1 opověděl „*vedoucí školy, zástupce ředitele*“. Zbytek, 5 respondentů, uvedlo funkci vychovatelů. Všichni z dotazovaných učitelů učí všeobecně vzdělávací předměty. Dotazovaní vychovatelé uvedli, že zastávají pozici denních a nočních vychovatelů.

Tabulka č.4

Otázka č. 4	Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř.jak si ji doplňujete?
Odpovědi respondentů:	
č. 1	„Zatím nemám, ale studuji na vysoké škole.“
č. 2	„Mám plnou kvalifikaci, nepotřebuji si ji doplnit.“
č. 3	„Zjistil jsem že nemám. Jsem učitel ZŠ a zde na pozici učitele musím mít vzdělání pro speciální pedagogy.“
č. 4	„Myslel jsem si, že mám, ale podle nové legislativy si musím vzdělání ještě doplnit. Musím zkrátka ještě studovat.“
č. 5	„K výkonu učitele musím dodělat ještě 2 roky navazujícího studia v oboru speciální pedagogika.“
č. 6	„Zatím mám kvalifikaci dostačující, možná si budu muset časem něco doplnit.“
č. 7	„Můj názor je, že se kvalifikace nezíská na škole ale praxí. Navíc než míra vzdělání je spíše nutná míra empatie a své vzdělání si doplňuji tak, že studuji speciální pedagogiku pro vychovatele v Olomouci.“
č. 8	„Zatím mně tahle kvalifikace stačí, časem se bude muset doplnit.“
č. 9	„Momentálně to stačí, ale asi od roku 2014 budeme potřebovat bakalářské studium speciální pedagogiky, pokud to zase naše vláda nezmění.“

<p>č. 10</p>	<p style="text-align: right;">34</p> <p>„Zatím je moje kvalifikace dostačující, ale budoucnost je v tomhle ohledu nejistá.“</p>
--------------	---

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Na otázku č. 4 odpovědělo všech 10 respondentů. Úkolem této otázky bylo zjistit kvalifikaci dotazovaných respondentů. Plnou kvalifikaci pro výkon učitelské profese v oboru speciální pedagogiky uvedl 1 respondent, další 1 uvedl kvalifikaci pro všeobecně vzdělávací předměty na 2. stupni ZŠ, 3 respondenti požadovanou kvalifikaci splňují jen částečně. Z řad vychovatelů splňují kvalifikaci všichni- 5 respondentů. Respondent č. 7 uvedl, že v současné době studuje obor Speciální pedagogika pro vychovatele v Olomouci.

Závěrečný komentář k otázkám 1-4

Oblast osobnostní a profesní zaměření učitele, vychovatele

První 4 otázky položky se týkaly osobnostního a profesního zaměření učitelů a vychovatelů. Z odpovědí vyplynulo:

- většina učitelů a vychovatelů uvedla, že k výběru tohoto zaměstnání je vedla potřeba změnit dosavadní profesi, další respondenti pak dostali nabídku od vedení školy kterou přijali a někteří respondenti cítili potřebu pracovat s mládeží,
- co se týká délky zaměstnání, tak nejvíce respondentů bylo ve dvou časových blocích (6 – 7 letá praxe, 10 – 12 letá praxe), zbylí respondenti pracovali v zařízení velmi krátce a jeden naopak velmi dlouho,
- v oblasti pracovního zařazení uvedla většina respondentů vyjma vychovatelů, že kvalifikační předpoklady pro výkon tohoto zaměstnání splňují jen částečně s vědomím, že je v budoucnu čeká doplnění si kvalifikace na některé z pedagogických fakult s oborem Speciální pedagogika.

Tabulka č.5

Otázka č.5	Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?
<p>Odpovědi respondentů:</p> <p>č. 1</p> <p>č. 2</p> <p>č. 3</p> <p>č. 4</p> <p>č. 5</p>	<p><i>„Motivační prostředek chápu jako jakýkoliv prostředek, který působí na dítě a to je pak schopno splnit úkol, který je po něm vyžadován. Motivaci beru jako pohnutku, proč by dítě mělo ten úkol udělat.“</i></p> <p><i>„Motivace, motivační prostředek – proč někdo něco dělá. Proč se snaží splnit nějaký úkol, nějakou činnost. Motivační prostředek je způsob jak žáka nabudit k činnosti, k výkonu.“</i></p> <p><i>„Motivaci chápu jako impuls k nějaké činnosti, kterou vyžadujeme a motivace by měla být podnětem, aby tuto činnost vykonával s ochotou a kladným přístupem. Motivace tedy znamená dát impuls k něčemu. Motivační prostředky jsou kladné a záporné a v tomto zaměstnání bychom měli používat převážně ty pozitivní.“</i></p> <p><i>„Motivace je to, jak dostat žáka určitými prostředky tam, kam chci.“</i></p> <p><i>„Motivace je něco, čím se žáka snažíme přimět k nějakým výsledkům. Většinou by to mělo být zábavnou formou, a to tak, aby se ve výuce žák těšil na probíranou látku. Mezi motivační prostředky patří například odměna, pochvala, pěkná známka. Učitel by měl žáky umět pochválit.“</i></p>

<p>č. 6</p>	<p>„Pod pojmem motivace si představuji, jak dětem zorganizuji čas, abych je něčím nabudila, aby děti neměly pocit nudy, abych zjistila u každého co, jej nejvíc baví, takže vlastně je motivovala k té či oné činnosti. Záleží na tom, co děti nejvíc baví. Když děti baví sport tak jdeme sportovat do areálu nebo na bazén do Holešova. Některé kluky baví turistika, tak hodně chodíme. Některé chlapce ale nebaví nic a je těžké s nimi něco pořídit, tak prostě jen sedí u televize. Můžu říct, že je to umění je na něco nalákat, protože je každý jiný.“</p>
<p>č. 7</p>	<p>„Motivace je způsob naladění si skupiny či jednotlivce na svůj systém práce. Aby dotyčný dělal to, co se po něm chce. V tomto zařízení jsou největší motivací pro chlapce volné vycházky. Motivační prostředky – asi nejtradičnější jsou v našem zařízení osobní volno s volnými vycházkami mimo areál našeho zařízení. Každá minuta navíc je pro ně velkou motivací.“</p>
<p>č. 8</p>	<p>„Motivace je nabuzení chlapců k práci a činnosti, aby ho člověk zaujal. Každý chlapec má v sobě něco specifického co ho baví. Motivační prostředek je třeba pochvala, odměna...“</p>
<p>č. 9</p>	<p>„Motivace je vlastně to, jak dokážu hochy zaujmout, jaký dokážu pro ně vymyslet program a jaké aktivity jim mohu nabídnout. Motivačními prostředky tedy mohou být například sport, vaření, vycházka...“</p>
<p>č. 10</p>	<p>„Motivace je způsob, jakým učitel či vychovatel zaujme a přesvědčí žáky pro danou činnost, byť se zprvopočátku zdála pro ně být nezajímavou či nudnou.“</p>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Z 10 dotazovaných respondentů odpověděli na 5. otázku opět všichni. Většina dotazovaných pochopila termín motivace jako určitý způsob jak zaujmout své klienty pro daný druh činnosti, která je jim nabízena. Učitelé se snažili k termínu *motivace* nově vymyslet, či naopak zrekapitulovat definici, kterou již dříve znali z odborné pedagogické literatury. Naproti tomu všichni vychovatelé vycházeli spíše ze své praxe a snažili se k tomuto termínu spíše přiřadit volnočasovou, či zájmovou aktivitu svých klientů, kterou jim ve svém zaměstnání nabízejí. Nejoriginálnější odpovědí byla ta od respondenta č. 3, který motivaci chápe jako impulz k činnosti.

Tabulka č. 6

Otázka č. 6	Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?
Odovědi respondentů:	
č. 1	„Mezi nejčastější motivační prostředky v našem zařízení patří volná vycházka, odměna, pochvala, účast na sportovních a pobytových akcích...“
č. 2	„Nejčastěji se využívají kladné motivace k nějaké aktivitě, návštěvy divadla, sportovní aktivity, kladné hodnocení, aby se děti dostaly do výběrové skupiny. Dále, aby získaly volnou vycházku anebo materiální odměnu (mobil, MP 3).“
č. 3	„Je to obtížné motivovat žáky v tomto prostředí. Důležitým motivačním prostředkem je hodnocení žáků. Na základě tohoto hodnocení jsou umožněny či naopak znemožněny jejich volné vycházky. Dalšími prostředky jsou například reprezentace školy, dovolenky. Pokud je hodnocení špatné , žáci o tyto výhody přicházejí.“
č. 4	„Nejčastěji se používají prostředky ve formách odměn, pochvaly, dobré známky...“
č. 5	„Konkrétně ve školní výuce používáme slovní pochvalu, písemnou pochvalu, může být udělena mimořádná vycházka, žák se může účastnit sportovní akce, odjezd na řádnou dovolenku. V tomto případě je zde velmi důležitá spolupráce mezi učiteli a vychovateli.“

<p>č. 6</p>	<p><i>„Tady největším motivačním prostředkem je volná vycházka a řádná dovolenka. Když dostanou o půl hodiny delší vycházku jsou maximálně spokojeni.“</i></p>
<p>č. 7</p>	<p><i>„V tomto zařízení se hlavně používají tyto motivační prostředky: nejtradičnější je využití volných vycházek, aby chlapci měli osobní volno a to ne v zařízení, ale mimo něj. Největší motivací je čas přidaný navíc k volné vycházce. Pak to také může být účast na sportovních akcích, odjezd na dovolenku domů, za dobré výsledky, dobré chování je možno zařídit odjezd domů každý týden. Také to může být odměna formou jídla, většinou sladkostí.“</i></p>
<p>č. 8</p>	<p><i>„Většinou volná vycházka nebo také výlet na kolech nebo si s nimi sednu a povídáme si – máme diskusní kroužek, můžou mluvit i sprostě, já je nechávám bez napomenutí.“</i></p>
<p>č. 9</p>	<p><i>„Tak jednak je to slovo, které musím dodržet, když jim něco slíbím, dále pak je to tělocvična, sledování DVD, odjezd domů na dovolenku.“</i></p>
<p>č. 10</p>	<p><i>„Všeobecně je největší kladná odezva na volné vycházky, na druhé místo bych zařadil odjezdy domů na dovolenku a velmi pozitivně taky hoši reagují na slib různých sportovních aktivit.“</i></p>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Na otázku č. 6 odpovědělo všech 10 respondentů. Menší část odpovědí, tzn. 4 respondenti, se shodovala na termínech: „*ústní pochvala, výborné hodnocení, volná vycházka, dovolenka*“. Početnější část odpovědí, tzn. 6 respondentů, zaznamenala termíny: „*výlety, sportovní aktivity, sledování TV, DVD, odměna (sladkost, věcný dar, apod.)*“. U učitelů spíše převládaly odpovědi s charakterem povzbuzení či pochvaly, ve velké míře se také objevovaly odpovědi typu kladného hodnocení žáka známkou, která má výrazný vliv na délku trvání jeho volné vycházky. Vychovatelé jednoznačně uvedli, že největším motivačním prostředkem pro žáky je volná vycházka, či odjezdy na dovolenku.

Tabulka č. 7

Otázka č.7	Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily vám ve vaší praxi?
Odovědi respondentů:	
č. 1	„Mně osobně se nejvíce osvědčil způsob pochvaly – chlapce chválím za cokoliv, co je u hochů ve většinové populaci běžnou společenskou normou (pozdravení, poděkování, úcta, pomoc slabším...).“
č. 2	„Asi to bude kladné hodnocení a určitá zásadovost splnit to, co jsem slíbila. Slib musím bezpodmínečně dodržet, jinak se dostanu do problému či konfliktu s chlapci.“
č. 3	„Pokud jde o motivaci trestem, ten se tady taky používá, bych uvedl zákaz volné vycházky, či snížení kapesného. Z kladné motivace se mně osvědčila pochvala před kolektivem, z které vyplývá zvýšené sebevědomí žáka. Pak také za vykonání nějaké práce určitá úleva (na konci hodiny si žák může vybrat činnost, která ho baví). Určitě využívám i kladné hodnocení ve vyučování.“
č. 4	„Verbální a hmotná odměna.“
č. 5	„Osobně jsem nejvíce využíval sportovní aktivity, či ježdění s chlapci na výlety. Během týdne jsem je motivoval k činnostem, které budou dělat o víkendu. Také vhodným motivačním prostředkem, kterého jsem využíval jako vychovatel, byla případná redukce kapesného, když se žák nevhodně choval, či ničil majetek v zařízení.“

č. 6	<i>„Pochvala, dále pak možnost získání dobré známky a na jejich základě přeřazení žáka do lepší skupiny. Výhodou přeřazení do lepší skupiny je každodenní volná vycházka s pozdějším návratem do zařízení.“</i>
č. 7	<i>„Mně se nejvíce osvědčil systém „něco za něco“ . Pak systém „pokud budete respektovat vy mě, já pak budu respektovat vás“. Z toho vyplývá, že se snažím dělat pro klienty maximum, ale očekávám za to spolupráci (dodržování režimu na skupině, minimální odpor vůči práci, která je zapotřebí udělat). Pak je vše OK.“</i>
č. 8	<i>„Asi volná vycházka, slovní pochvala, dodržení slibu.“</i>
č. 9	<i>„Když něco chlapani dobře udělají, tak je pochválím, nebo jim prodloužím vycházku. Prostě vždy „něco za něco“. Pro některé hochy je lepší místo pochvaly využít prodlouženou vycházku.“</i>
č. 10	<i>„Většinou se snažím hochy namotivovat sportem, což obnáší fotbal na hřišti, pozemní hokej, jízdu na kole, či výletem na plavecký bazén do Holešova.“</i>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Otázka č. 7 byla opět zodpovězena všemi respondenty. Většina dotazovaných uvedla to, co již jimi bylo řečeno v předchozí otázce č. 6. Jako dodatek pak někteří z nich uvedli, že si žáci musí to, co je baví, zasloužit. Jinými slovy řečeno, pokud budou respektovat požadavky učitelů či vychovatelů, potom budou mít možnost získat pro sebe veškeré výhody a nabídky tohoto zařízení. V případě, že nebudou spolupracovat a dodržovat pokyny, budou o tyto příjemné výhody ochuzeni.

Tabulka č. 8

Otázka č. 8	Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?
<p>Odpovědi respondentů:</p> <p>č. 1</p> <p>č. 2</p> <p>č. 3</p> <p>č. 4</p> <p>č. 5</p>	<p><i>„Určitě problémovou situaci vyvolá nedodržení slibu, který měl být splněn. Momentální stav dítěte, konflikty mezi spolužáky.“</i></p> <p><i>„Nedodržení slibu, to je největší problém. Také porušení vnitřních zásad, které jsou v zařízení zaběhnuty, zkrátka porušení vnitřního řádu. Pak jsou to taky situace, kdy kluci mají mezi sebou spor.“</i></p> <p><i>„Asi nuda, dále pak nemožnost se dostat do jiného prostředí. Pak také jejich celkový psychický stav, určité modely chování jako je násilí, někdy také to, že si potřebují zvednout sebevědomí tím, že se povyšují nad slabšími.“</i></p> <p><i>„Jsou to situace, kdy žáci třeba nemohou několik dní kouřit (jsou podrážděnější a vznětliví). Dále pak taky situace, kdy si chlapci něco dluží a nevracejí si, třeba peníze, věci apod..To pak často vyvolává slovní spory s možností i fyzického napadení slabšího žáka silnějším.“</i></p> <p><i>„Vždycky jsou to příčiny, které vedou ke sporům. Příčiny jsou dány například rodinným zázemím – rodiče slíbí že přijedou za dítětem a nesplní to. Dítě je nervózní, podrážděné a pak stačí málo, aby vznikl konflikt. Dále pak například to, že někteří žáci mají dražší a hezčí věci než ti</i></p>

	<p><i>druzí, vznikne závist, dotyčný žák si věc „půjčí“ a už ji často ani nevrátí.“</i></p>
<p>č. 6</p>	<p><i>„Problémem je kouření (cigarety, tráva). Žáci když nemohou jít ven, mají „absták“. Další situace je, že hoch má problémy s chováním (dostává známku čtyři a zruší se mu na poslední chvíli dovolenka), to je pak na oddělení hrůza, co se nedá ani popsat.“</i></p>
<p>č. 7</p>	<p><i>„Největší problém nastává tradičně v pátek, to naše děti odjíždějí domů. Chlapec, když zjistí ráno či těsně před odjezdem, že mu dovolenka vyřizena nebyla, to pak následuje obrovský stres provázený výbuchy zlosti, agresivitou ničením majetku v zařízení. Dalším problémem jsou cigarety a jimi vyvolané abstinční příznaky u žáků, kteří dlouho nekouřili. Problémem je také momentální nálada jedince související s výškou hladiny léků v krvi.“</i></p>
<p>č. 8</p>	<p><i>„Konflikty mezi ostatními chlapci - slíbí druhému, že něco přinese či dá a pak to nesplní, vezme si peníze a nevrátí je. Dále pak třeba vzájemné krádeže věcí, to je tady obrovský problém, který zde často řešíme.“</i></p>
<p>č. 9</p>	<p><i>„Když mají špatnou známku a nemůžou jít na vycházku, či když nemůžou jet domů kvůli špatným známám, nebo když se s někým nepohodnou (s učitelem, vychovatelem) pak vznikají konfliktní situace.“</i></p>

<p>č. 10</p>	<p><i>„Těch příčin je celá řada. Největším problémem je asi zákaz vycházky, či odjezd domů na dovolenku. Dále jsou to krádeže, půjčování si a nevracení peněz či věcí a také tzv. „ponorková nemoc,“ či averze vůči spolužákovi, učiteli a vychovateli – to jsou situace, které vždy vedou k velkým konfliktům.“</i></p>
---------------------	--

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Otázka č. 8 byla opětovně zodpovězena všemi respondenty. Dotazovaní uvedli, že převážná většina konfliktních situací pracovníků zařízení s klienty vyplývá hlavně z nedodržení slibu dospělých vůči dětem, dále je to celá řada zákazů, které jsou klientům udělovány za porušování vnitřního řádu zařízení a v neposlední řadě je to i neochota z řad rodičů, vzít si děti jednou za čas k sobě domů. Konfliktní situace mezi klienty jsou dány především krádežemi, nevracením si vypůjčených věcí a vzájemnou averzí vyvolanou společným dlouhodobým pobytem.

Tabulka č. 9

Otázka č. 9	Jakým způsobem tyto situace řešíte?
<p>Odpovědi respondentů:</p> <p>č. 1</p> <p>č. 2</p> <p>č. 3</p> <p>č. 4</p> <p>č. 5</p>	<p><i>„Jediný možný způsob je spojen s celkovým uklidněním vzniklého konfliktu a to cestou oddělením hochů od sebe, následnou domluvou a usmířením se.“</i></p> <p><i>„Situaci řeším domluvou. Když je konflikt příliš vyhrocený, např. agresivita, tak je nejčastěji od sebe oddělím, každého dám do jiné třídy, izoluji je s tím, že během hodiny je pak zase vrátím zpátky.“</i></p> <p><i>„Je potřeba uklidnit situaci třeba změnou činnosti, nebo izolováním jedince, který dělá problémy. Můžu též operativně změnit plán hodiny a přejít na jinou činnost, která by byla celé věci nápomocna.“</i></p> <p><i>„Oddělit problematické jedince od sebe, aby nedošlo k poškození klienta a pak formou verbálního uklidňování celou záležitost uvést do normálu. Chlapce pak vedu k usmíření stylem: „podejte si ruce“ apod.“</i></p> <p><i>„Já jsem se vždycky snažil takové situaci předejít a to odvedením pozornosti od konfliktu nějakou jinou činností, či pomoci jinému učiteli apod.. Když konflikt nastane, je třeba zastat se toho jedince, který je v právu, většinou slabšího. Další možností je izolace jedince od skupiny, nebo přeřazením na určitý časový úsek do jiné třídy – rozdělit žáky.“</i></p>

<p>č. 6</p>	<p><i>„Nejčastěji si s problematickým hochem sednu a celou situaci s ním proberu. Potřebuje vědět nějaký závěr a vytvořit si představu, co bude dál. Když dojde ke konfliktu mezi hochy, opět se mi osvědčilo si s nimi sednout a problém s nimi řešit. Chlapec, chlapani musí vědět i jak budou potrestáni, musí mít zkratka o celé věci jasno.“</i></p>
<p>č. 7</p>	<p><i>„Nejlepším řešením je asi jedince z konfliktní situace vytrhnout, tzn. přimět ho, aby o konfliktu přestal přemýšlet, navodit u něho stav, kdy přemýšlí o něčem zcela jiném, vzít ho na chvíli mimo kolektiv, promluvit si s ním, izolovat ho, zkusit ho přivést k tomu, že by si neměl tímto konfliktem pokazit hodnocení a známky.“</i></p>
<p>č. 8</p>	<p><i>„Snažím se tomu předcházet, aby taková situace vůbec nevznikla. Žádné půjčování, žádná výměna. Když už ke konfliktu dojde, tak je důležité dostat kluky od sebe, pak dát každého zvlášť do pokoje a počkat až se uklidní.“</i></p>
<p>č. 9</p>	<p><i>„Pokud to není vyhrocené, tak to nechám aby to „vyšumělo“, ve vážnějším případě do toho musím vstoupit a hochy od sebe oddělit, většinou to samo vyplyne ze situace.“</i></p>
<p>č. 10</p>	<p><i>„Člověk musí v takových případech jednat velmi rychle a rázně. Tím předejde pozdějším problémům, ať už se jedná o zranění, či zničený majetek. Většinou hochy od sebe oddělím a snažím se verbálně zmírnit vzniklé napětí. Ze zkušenosti už sami intuitivně vycítíte, kdy se jedná mezi hochy o „neškodnou“ hádku a kdy to naopak může být situace velmi vážná.“</i></p>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Opětovně odpovědělo všech deset dotazovaných, přičemž převážná většina z nich shodně odpověděla, že při vzniklém konfliktu je nutno klienty od sebe bezpodmínečně velmi rychle oddělit a následně je pak izolovat, formou krátkodobého přeřazení do jiné třídy, či místnosti. Již menší počet dotazovaných uvedl, že aby k těmto situacím nedocházelo, je nutné celé řadě věcí předvídat a neustále činit preventivní opatření. O těchto preventivních opatřeních hovořili většinou starší a tedy zkušenější pedagogové či vychovatelé.

Závěrečný komentář k otázkám 5-9

Oblast motivačních prostředků a řešení problémových situací při práci s dětmi

Z odpovědí respondentů na tyto otázky vyplynulo:

- motivace je dle slov respondentů : „ Způsob, prostředek, impulz, něco, organizace času, naladění skupiny, nabuzení .... někoho (osoba) k něčemu (činnost),
- největším motivačním prostředkem u klientů byl příslib volné vycházky, odjezd domů na dovolenku, verbální pochvala a hodnocení,
- dotázaní uvedli, že největším problémem je asi nedodržení slibu ze strany pedagogických pracovníků, taktéž porušování ustáleného a zaběhnutého režimu na pracovišti má značně negativní vliv na chování a jednání klientů, z dalších problémových situací je půjčování si a nevracení peněz či osobních věcí a krádeže, taktéž náznaky šikanování mezi klienty, osobní averze mezi nimi navzájem a averze mezi klienty a některými málo zkušenými, či novými pracovníky vyvolává obrovské napětí s možností osobních verbálních a často i fyzických střetů,
- preventivní opatření je cesta k zamezení, případně ke značnému snížení či omezení konfliktů a konfliktních situací mezi klienty navzájem a mezi klienty a pedagogickými pracovníky, při fyzických střetech mezi klienty je nezbytně důležitý okamžitý zásah pedagogického pracovníka s nutností krátkodobého oddělení klientů od sebe, s dalším následným pohovorem a probráním vzniklé situace s každým z nich zvlášť, taktéž by mělo posléze dojít k jejich vzájemnému usmíření a oboustrannému „zapomenutí“ na to, co se stalo.

Otázka č. 10	Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?
<p>Odovědi respondentů:</p> <p>č. 1</p> <p>č. 2</p> <p>č. 3</p> <p>č. 4</p> <p>č. 5</p>	<p>„Má, každé dítě, proto aby mohlo vykonávat jakoukoliv činnost, musí být náležitě, navnaděno“. To se týká jak učení, tak i činností trávených ve svém osobním volnu.“</p> <p>„Má. Hlavně je důležité u dětí vzbudit pocit bezpečí a jistoty, naučit je orientovat se v prostředí, ve vnitřním řádu zařízení a také je naučit, že když dodržují pravidla, tak můžou mít z toho výhody a možnost „odměnových akcí“ (výlety, pobyty, koncert...).“</p> <p>„Vždycky má vliv na kohokoliv. Motivovat se dá v extrémním případě tak, že někoho vystrašíš k smrti. Někdy je však velmi těžké chlapce našeho zařízení motivovat.“</p> <p>„Určitě, já používám skoro výhradně slovní motivaci a pochvalu. Každý žák je jiná osobnost a je velkým uměním na každého z nich najít způsob, jak ho pro něco nadchnout.“</p> <p>„Pokud by děti nebyly vhodně motivovány, tak by tady ta ústavní výchova neměla žádný smysl. Bez motivace to přece nemůže fungovat ani v normální rodině. Pokud dítě není motivováno přiměřeně dlouho, tak se školní úspěchy nedostaví. Podle mého názoru je velmi důležitá také tolerance k těmto dětem s ústavní výchovou, člověk jim musí umět naslouchat o pomoci jim.“</p>

č. 6	„Určitě má. Záleží na hochovi co ho baví a podle toho s ním pracuji. Každého „utáhnu“ na něčem jiném.“
č. 7	„Asi má, ale pravděpodobně každý vychovatel na to pohlíží jinak, protože každý z nás asi každou situaci řeší malinko jinak a to, co motivuje jednoho žáka, tak u druhého se to nemusí setkat znovu s úspěchem.“
č. 8	„Má, velmi velký. Nemůžu dát chlapci, který miluje sport, dělat ruční práce, to by ho totálně zničilo. Hochy musím v první řadě poznat, co je baví, na čem můžu stavět a potom to mohu dále rozvíjet.“
č. 9	„Do jisté míry určitě, člověk je musí pro něco nadchnout a potom má ulehčenou práci. Když je špatné počasí či v zimním období je obzvlášť nutné je motivovat k nějaké činnosti. Skupina dětí si vždycky řekne co chtějí dělat a vychovatel to spíše jenom koriguje. Výběr činností nechávám na nich samotných.“
č. 10	„Nesporně. Když kluky vhodně motivujete, zaujmete, či povzbudíte v nich nadšení pro určitou věc, činnost, pak máte „vyhráno“ a poloviční práci. Nejhorší věc v tomto zařízení je, když se hoši nudí.“

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Všichni dotázaní bez výjimky odpověděli, že motivace má velký a do značné míry determinující vliv na chování klientů v zařízení. Valná většina se shodla i na tom, že je nezbytně důležité hochy řádně poznat a zjistit, co je baví, případně pro co se dají nadchnout a na této skutečnosti pak zbudovat svůj přístup, či vztah k nim. To se týká jak práce učitelů ve škole, tak i práce vychovatelů v odpoledních aktivitách s klienty.

Tabulka č. 11

Otázka č. 11	Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?
Odpovědi respondentů	
č. 1	<i>„Myslím, že nejsou. Pracovníci v těchto zařízeních by měli mít větší pravomoci při sjednávání kázně a pořádku se žáky.“</i>
č. 2	<i>„Myslím si, že by mohly být více rozšířeny o další možnosti.“</i>
č. 3	<i>„Myslím si že ne. Učitelé či vychovatelé jsou zákony tlačeni do pozice lidí, kteří si mnohdy ani nemohou ubránit svoje postavení či důstojnost, či jakýsi status, který je v jiných školách zcela běžně respektován a dodržován.“</i>
č. 4	<i>„Myslím, že ne. Pravomoci jsou nám postupně odebírány a žáci mají větší práva než učitelé a vychovatelé. Zákony by měly být v tomhle ohledu asi jinak nastaveny.“</i>
č. 5	<i>„V této době se domnívám, že už ne. Na školách by měla být posílena pravomoc pedagogických zaměstnanců. Dítě přesně musí vědět, co si může, ale hlavně, co si nesmí dovolit k učiteli či vychovateli, či k dalším zaměstnancům zařízení.“</i>
č. 6	<i>„Já bych jisté věci řešila jinak, ale nemůžu. Nekrylo by se to s tím , co se po mně požaduje.“</i>
č. 7	<i>„Ne, nejsou dostatečné. Výchovní pracovníci, či učitelé by měli být více finančně motivovaní a samozřejmě by taky potřebovali určité obranné prostředky vůči žákům. Měli by mít větší pravomoci ke sjednání si pořádku a kázně.“</i>

<p>č. 8</p>	<p><i>„Učitelé a vychovatelé dle mého názoru nemají skoro žádné kompetence. Kolikrát by byla v těchto situacích lepší facka než vyčítat či nadávat, či to nějak komentovat. Pravdou je, že každému by facka ale nepomohla. Bohužel je to fyzický trest, který se používat nesmí.“</i></p>
<p>č. 9</p>	<p><i>„Zdaleka nedostatečné a teď nemyslím používání fyzických trestů, ale třeba jak tomu bylo dříve (umístit hochu na samotku). Chlapec se tam na hodinku, dvě umístil a byl to pro něho dostatečný trest. Čtverka, známka za chování pro něj nic neznamená, předchozí opatření by mělo daleko větší účinek.“</i></p>
<p>č. 10</p>	<p><i>„Práce s mládeží mající výchovné problémy je velmi těžká a namáhavá. Když se pak k tomu přidají i špatné zákony omezující a znemožňující práci učitelů a vychovatelů, vůbec se nedivím, že je zde tak velmi málo skutečně erudovaných a vzdělaných odborníků, kteří tuto práci berou jako své poslání. Někdy to spíše připomíná boj s větrnými mlýny.“</i></p>

Komentář k tabulce, analýza výsledků:

Všech deset dotazovaných respondentů shodně uvedlo, že kompetence vychovatelů a učitelů ze strany zákonů jsou nedostatečné, či skoro žádné. Někteří respondenti uvedli, že jejich klienti mají skoro více pravomocí než oni sami a že jsou si jejich „bezmocí“ vůči nim moc dobře vědomi a podle toho se taky k nim chovají. Starší a déle sloužící pracovníci pak dále uvedli, že v nedávné minulosti to s jejich pravomocemi ze strany zákonů bylo nesrovnatelně lepší.

Závěrečný komentář k otázkám 10 – 11

Oblast významu motivace dětí v dětském domově se školou

Oblast kompetencí učitelů a vychovatelů ze strany zákonů

Z odpovědí respondentů vyplynulo:

- každý člověk, tedy i ten s výchovnými problémy, je motivovatelný, z tohoto předpokladu by měl každý učitel či vychovatel vycházet a na tomto předpokladu by měl postavit svoji profesi, svůj vztah a neméně i přístup ke klientům dětských domovů se školou,
- žádný respondent nebyl spokojený v oblasti svých pravomocí a kompetencí směrem ke svým klientům.

3.5 Interpretace a závěr šetření

Praktická část závěrečné práce byla zaměřena na zhodnocení hlavního cíle i dílčích cílů a tím na vyhodnocení hlavní otázky šetření : „**Má motivace v době vyučování i mimo vyučování pozitivní vliv na chování dětí s nařízenou ústavní výchovou?**“

Jestliže bych měl tedy závěrem odpovědět na otázku jestli má motivace v době vyučování i mimo něj pozitivní vliv na chování dětí s nařízenou ústavní výchovou, odpovím zcela jednoznačně a bez dlouhého uvažování, že **má**. Za touto mojí jednoduchou odpovědí se však při práci s mládeží mající výchovné problémy skrývá tolik různorodých aspektů a dalších skrytých či zjevných těžkostí, že skutečnost, jak, kdy, koho, čím a proč správně motivovat, vyžaduje od lidí pracujících v těchto zařízeních opravdové pedagogické mistrovství. Toto mistrovství musí být podloženo odborností s nezbytným vysokoškolským, speciálně pedagogickým vzděláním, dále pak hlubokými znalostmi z oborů jako jsou pediatrie, psychologie, psychiatrie, sociologie a dalších. Neméně důležitým osobnostním rysem učitele či vychovatele jsou i jeho povahové, charakterové a morálně volní vlastnosti, snoubící se s vlastností empatie, tedy správného naladění se na momentální „náladovou vlnu“ klienta. Z dalších vlastností, které jsou u těchto pracovníků nezbytně důležité a potřebné, jsou cit a láska k těmto dětem. Nesmíme totiž zapomínat na skutečnost, že některé z těchto dětí odmala doslova procházely „životním peklem“, mající podobu týrání, zneužívání či zanedbávání a to bohužel ve většině případů od svých rodičů, či zákonných zástupců.

Tyto děti jsou citově vyprahlé a oploštělé, po všech stránkách frustrované, „kočující“ od jednoho výchovného zařízení ke druhému, střídající a neustále si tak dokola, znova a znova zvykající na nové učitele a vychovatele, s jejich přednostmi či nedostatky, na nová zařízení, s jejich vnitřními řády a předpisy. Mnohdy se často, po dlouhé měsíce a roky nedostanou domů a podvědomě či intuitivně tak v zaměstnancích těchto zařízení hledají rodiče, kterým projevují svoji náklonnost a lásku. Pak tedy každý z učitelů či vychovatelů by měl mít při práci s dětmi pocit, že jim dává „ze sebe vše“ (nevyjímaje cit a lásku), stejně tak, jako by to dával dětem vlastním.

„Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy zpravidla nedisponují potřebnými podmínkami pro účinnou pomoc deprivovaným a frustrovaným jedincům. Ve věznicích se kriminální kariéra mladistvých ještě více prohlubuje. Vzory, které jsou mladistvým mediálně předkládány, spíše upevňují jejich postoje, že být poctivý a slušný je už samo o sobě společenským handicapem. Ze všech stran je slyšet porušování a nedodržování zákonů, o podvodech a intrikách, při čemž míra odpovědnosti je značně manipulovatelná. Nezletilí a mladiství se mohou takřka denně přesvědčovat o tom, že pojem spravedlnosti je především rétorickou frází a se skutečným, reálným světem má jen málo společného.“⁴²

Shrnuto. Tohle jsou dle mého názoru nejdůležitější aspekty týkající se motivace a jejího vlivu na chování dětí s nařízenou ústavní výchovou:

osobnost učitele, vychovatele

- odbornost (speciálněpedagogické vzdělání),
- odbornost v jiných oborech (psychologie, psychiatrie, sociologie, pediatrie),
- povaha, charakter, morálně volní vlastnosti,
- schopnost empatie,
- schopnost projevovat cit a lásku k těmto dětem,
- schopnost vhodně vybrat motivační prostředek,

osobnost žáka

- zdravotní stav žáka,
- volnočasové zájmy a aktivity,
- schopnost nechat se motivovat,

---

⁴² NĚMEC, J., KUSÝ, M. *Aktivní sociální učení v podmínkách ústavní a ochranné výchovy*. 1. vyd. Praha: Eteria, 1998. 68 s. ISBN nemá s. 31

ostatní

- zaměstnanci zařízení,
- spolužáci,
- prostředí a podmínky zařízení,
- rodina, sociální zaměstnanci, kurátoři.

ZÁVĚR

Motivace, pokud se jedná o motivaci kladnou, má velký a mimořádný význam v životě každého člověka. Je tomu tak nejenom proto, že díky ní vzniká u člověka dlouhodobý zájem, který postupem času jeho osobnost „zušlechťuje“ či kultivuje“ rozšiřováním si duševních obzorů, ale hlavně proto, že ho stimuluje k tomu, aby si vytvářel postupné cíle, při jejichž dosahování se u něho prohlubují, či nově vznikají takové povahové vlastnosti jako jsou: píle, vytrvalost, soutěživost, zdravá ctižádostivost, snaha být lepší a dokonalejší. Myslím si, že v tomto ohledu je motivace jedinečná a nezastupitelná.

Závěrečná práce mě obohatila a značně tak rozšířila můj obzor hned v několika věcech: Tou první bylo, že jsem si musel vyhledat a následně prostudovat odbornou literaturu mající souvislost a úzký vztah ke mnou zpracovávané problematice. Druhou věcí bylo, že jsem si díky strukturovanému rozhovoru ověřil, že všichni mí kolegové z řad učitelů a vychovatelů pracují s dětmi shodným či obdobným způsobem, využívajíce při tom stejné či podobné motivační prostředky.

Tou poslední věcí bylo poučení, spočívající ve zjištění, jakým způsobem pracují s mládeží služebně nejstarší kolegové a jaké metody práce, včetně motivace, se jim při jejich práci nejlépe osvědčily.

Jim a všem ostatním za jejich ochotu a vstřícnost pak patří můj dík.

SEZNAM LITERATURY

ATKINSON, R., A KOL. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 752 s.

ISBN 80-7178-640-3

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s.

ISBN 80-85931-79-6

HUTYROVÁ, M. *Etopedie pro výchovné pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 2006. 45 s. ISBN 80-244-1190-3

CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc: UP Olomouc, 1993. 257 s.

ISBN 80-7067-287-0

KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie*. 2. vyd. Olomouc: UP Olomouc,

2001. 234 s. ISBN 80-244-0294-7

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998.

336 s. ISBN 80-7178-226-2

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2. vyd. Praha: Academia, 1998. 336 s.

ISBN 80-200-0628-1

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 590 s.

ISBN 80-200-1290-7

NĚMEC, J., KUSÝ, M. *Aktivní sociální učení v podmínkách ústavní a ochranné výchovy*.

1. vyd. Praha: Eteria, 1998. 68 s. ISBN nemá

PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 472 s.

ISBN 80-200-1086-6

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 872 s. ISBN 978-80-7367-414-4

VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. dotisk. Praha: Karolinum, 1997. 210 s. ISBN 80-7184-421-7

VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9

Vnitřní řád Dětského domova se školou, základní školy a školní jídelny, Bystřice pod Hostýnem. Bystřice pod Hostýnem: 2010. 29 s. ISBN nemá

Použité zákony:

Zákon č. 109/ 2002 Sb., ve znění Zákona č. 383/2005 Sb., *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*.

Zákon č. 94/1963 Sb., ve znění Zákona č. 259/2008 Sb., o rodině

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Otázky pro strukturovaný rozhovor

Příloha č.2: Přepis rozhovorů s respondenty č. 1- 10

PŘÍLOHY

OTÁZKY PRO STRUKTUROVANÝ ROZHOVOR

1. Co vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání ?
2. Jak dlouho v tomto zařízení pracujete ?
3. Jakou pracovní pozici zde zastáváte ?
4. Máte k výkonu této práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete ?
5. Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek ?
6. Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji využívají ?
7. Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily vám ve vaší praxi ?
8. Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům ?
9. Jakým způsobem tyto situace řešíte ?
10. Má vhodný výběr motivace vliv na chování s ústavní výchovou ve vašem zařízení ?
11. Myslíte si, že pravomoci či kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné ?

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 1

Věk: 32 let

Stav: svobodný

Vzdělání: středoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Než jsem nastoupil do tohoto zaměstnání, byl jsem nezaměstnaný, pracoval jsem brigádně v lese, ale chtěl jsem pracovat ve školství, bohužel jsem nesplňoval kvalifikaci a při dálkovém studiu to nešlo. Pak jsem dostal příležitost pracovat v tomto zařízení.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „7 let.“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „Učitel.“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Zatím nemám, ale studuji na vysoké škole.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivační prostředek chápu jako jakýkoliv prostředek, který působí na dítě a to pak schopno splnit úkol, který je po něm vyžadován. Motivaci beru jako pohnutku, proč by dítě mělo ten úkol udělat.*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Mezi nejčastější motivační prostředky v našem zařízení patří volná vycházka, odměna, pochvala, účast na sportovních a pobytových akcích...*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Mně osobně se nejvíce osvědčil způsob pochvaly-chlapce chválím za cokoliv, co je u hochů ve většinové populaci běžnou společenskou normou (pozdravení, poděkování, úcta, pomoc slabším...).*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „*Určitě problémovou situaci vyvolá nedodržení slibu, který měl být splněn. Momentální stav dítěte, konflikty mezi spolužáky.*“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „*Jediný možný způsob je spojen s celkovým uklidněním vzniklého konfliktu a to cestou oddělení hochů od sebe, následnou domluvou a usmířením se.*“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „*Má, každé dítě proto aby mohlo vykonávat jakoukoliv činnost, musí být náležitě „navnaděno“. To se týká jak učení, tak i činností trávených ve svém osobním volnu.*“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „*Myslím, že nejsou. Pracovníci v těchto zařízeních by měli mít větší pravomoci při sjednávání kázně a pořádku se žáky.*“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentkou č. 2

Věk: 39 let

Stav: svobodná

Vzdělání: vysokoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Opakovaná nabídka pana ředitele, aby mě tady zaměstnal. Splňovala jsem kvalifikaci a měla jsem tak možnost získat práci v místě bydliště.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*Na plný úvazek 8 let, předtím na částečný úvazek 4 roky.*“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Vedoucí školy, zástupce ředitele.*“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Mám plnou kvalifikaci, nepotřebuji si ji doplnit.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivace, motivační prostředek – proč někdo něco dělá. Proč se snaží splnit nějaký úkol, nějakou činnost. Motivační prostředek je způsob jak žáka nabudit k činnosti, k výkonu.*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Nejčastěji se využívají kladné, motivace k nějaké aktivitě, návštěvy divadla, sportovní aktivity, kladné hodnocení, aby se děti dostaly do výběrové skupiny. Dále aby získaly volnou vycházku a nebo materiální odměnu (mobil, MP 3).*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Asi to bude kladné hodnocení a určitá zásadovost splnit to, co jsem slíbila. Slib musím bezpodmínečně dodržet, jinak se dostanu do problému či konfliktu s chlapci.*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „*Nedodržení slibu, to je největší problém. Také porušení vnitřních zásad, které jsou v zařízení zaběhnuty, zkrátka porušení vnitřního řádu. Pak jsou to taky situace, kdy kluci mají mezi sebou spor.*“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „*Situaci řeším domluvou. Když je konflikt příliš vyhrocený, např. agresivita, tak je nejčastěji od sebe oddělím, každého dám do jiné třídy, izoluji je s tím, že během hodiny je pak zase vrátím zpátky.*“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „*Má. Hlavně je důležité u dětí vzbudit pocit bezpečí a jistoty, naučit je orientovat se v prostředí, ve vnitřním řádu zařízení a také je naučit, že když dodržují pravidla, tak můžou mít z toho výhody a možnost „odměnových akcí“ (výlety, pobyty, koncert...).*“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „*Myslím si, že by mohly být více rozšířeny o další možnosti.*“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 3

Věk: 30 let

Stav: ženatý

Vzdělání: vysokoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Abych byl upřímný tak po pěti letech praxe na základní škole, řekl jsem si, že by nebyla špatná určitá změna. Při rozšiřování tohoto zařízení a navíc v místě bydliště jsem neváhal a přivítal jsem nabídku pana ředitele jako vítanou.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*Pokud se nemýlím, tak v prosinci tomu byly 2 roky.*“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Pozici učitele, hlavně na ZŠ a něco málo i na ZŠ praktické.*“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Zjistil jsem že nemám. Jsem učitel ZŠ a zde na pozici učitele musím mít vzdělání pro speciální pedagogy.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivaci chápu jako impuls k nějaké činnosti, kterou vyžadujeme a motivace by měla být podnětem, aby tuto činnost vykonával s ochotou a kladným přístupem. Motivace tedy znamená dát impulz k něčemu. Motivační prostředky jsou kladné a záporné a v tomto zaměstnání bychom měli používat převážně ty pozitivní.*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Je to obtížné motivovat žáky v tomto prostředí. Důležitým motivačním prostředkem je hodnocení žáků. Na základě tohoto hodnocení jsou umožněny či naopak znemožněny jejich volné vycházky. Dalšími prostředky jsou například reprezentace školy, dovolenky. Pokud je hodnocení špatné, žáci o tyto výhody přicházejí.*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „Pokud jde o motivaci trestem, ten se tady taky používá, bych uvedl zákaz volné vycházky, či snížení kapesného. Z kladné motivace se mně osvědčila pochvala před kolektivem, z které vyplývá zvýšené sebevědomí žáka. Pak také za vykonání nějaké práce určitá úleva (na konci hodiny si žák může vybrat činnost, která ho baví). Určitě využívám i kladné hodnocení ve vyučování.“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Asi nuda, dále pak nemožnost se dostat do jiného prostředí. Pak také jejich celkový psychický stav, určité modely chování jako je násilí, někdy také to že si potřebují zvednout sebevědomí tím, že se povyšují nad slabšími.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Je potřeba uklidnit situaci třeba změnou činnosti, nebo izolováním jedince, který dělá problémy. Můžu též operativně změnit plán hodiny a přejít na jinou činnost, která by byla celé věci nápomocna.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Vždycky má vliv na kohokoliv. Motivovat se dá v extrémním případě tak, že někoho vystrašíš k smrti. Někdy je však velmi těžké chlapce našeho zařízení motivovat.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Myslím si že ne, učitelé či vychovatelé jsou zákony tlačeni do pozice lidí, kteří si mnohdy ani nemohou ubránit svoje postavení či důstojnost, či jakýsi status, který je v jiných školách zcela běžně respektován a dodržován.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 4

Věk: 41 let

Stav: ženatý

Vzdělání: vysokoškolské, bakalářské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*K výběru tohoto zaměstnání mě vedla touha pracovat s dětmi s poruchami chování, i když z počátku jsem měl z této práce strach a obavu jestli na ni budu stačit.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*Do DDS jsem nastoupil v roce 2004, pracuji zde 7 let. Nejdříve jsem nastoupil jako vychovatel, po 4 měsících mně pan ředitel nabídl místo učitele.*“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Jsem třídní učitel, mám na starosti 6. a 7. třídu. Učím matematiku, pracovní výchovu a převážnou část hodin učím tělocvik.*“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Myslel jsem si že mám, ale podle nové legislativy si musím vzdělání ještě doplnit. Musím zkrátka ještě studovat.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivace je to, jak dostat žáka určitými prostředky tam, kam chci.*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Nejčastěji se používají prostředky ve formách odměn, pochvaly, dobré známky...*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Verbální a hmotná odměna.*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Jsou to situace, kdy žáci třeba nemohou několik dní kouřit (jsou podrážděnější a vznětliví). Dále pak taky situace, kdy si chlapci něco dluží a nevracejí si, třeba peníze, věci apod.. To pak často vyvolává slovní spory s možností i fyzického napadení slabšího žáka silnějším.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Oddělit problematické jedince od sebe, aby nedošlo k poškození klienta a pak formou verbálního uklidňování celou záležitost uvést do normálu. Chlapce pak vedu k usmíření stylem: „podejte si ruce“ apod..“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Určitě, já používám skoro výhradně slovní motivaci a pochvalu. Každý žák je jiná osobnost a je velkým uměním na každého z nich najít způsob, jak ho pro něco nadchnout.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Myslím že ne. Pravomoci jsou nám postupně odebírány a žáci mají větší práva než učitelé a vychovatelé. Zákony by měly být v tomhle ohledu asi jinak nastaveny.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 5

Věk: 47 let

Stav: ženatý

Vzdělání: vysokoškolské, bakalářské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „Vedla mě k tomu skutečnost, že mohu pracovat s dětmi staršího školního věku, které jsou v období puberty. I když práce s nimi je velmi těžká, těšil jsem se na ni. Dříve jsem zde pracoval jako vychovatel, který s dětmi rád sportoval, tak jsem tento návyk poté přenesl i do své učitelské praxe.“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „Pracuji zde 18 let, 10 let jako vychovatel a 8 let jako učitel.“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „Zastávám funkci učitele.“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „K výkonu učitele musím dodělat ještě 2 roky navazujícího studia v oboru speciální pedagogika.“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „Motivace je něco, čím se žáka snažíme přimět k nějakým výsledkům. Většinou by to mělo být zábavnou formou a to tak, aby se ve výuce žák těšil na probíranou látku. Mezi motivační prostředky patří například odměna, pochvala, pěkná známka. Učitel by měl žáky umět pochválit.“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „Konkrétně ve školní výuce používáme slovní pochvalu, písemnou pochvalu, může být udělena mimořádná vycházka, žák se může účastnit sportovní akce, odjezd na řádnou dovolenku. V tomto případě je zde velmi důležitá spolupráce mezi učiteli a vychovateli.“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „Osobně jsem nejvíce využíval sportovní aktivity, či ježdění s chlapci na výlety. Během týdne jsem je motivoval k činnostem, které budou dělat o víkendu. Také vhodným motivačním prostředkem, kterého jsem využíval jako vychovatel, byla případná redukce kapesného, když se žák nevhodně choval, či ničil majetek v zařízení.“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Vždycky jsou to příčiny, které vedou ke sporům. Příčiny jsou dány například rodinným zázemím – rodiče slíbí že přijedou za dítětem a nesplní to. Dítě je nervózní, podrážděné a pak stačí málo aby vznikl konflikt. Dále pak například to, že někteří žáci mají dražší a hezčí věci než ti druzí, vznikne závist, dotyčný žák si věc „půjčí“ a už ji často ani nevrátí.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Já jsem se vždycky snažil takové situaci předejít a to odvedením pozornosti od konfliktu nějakou jinou činností, či pomoci jinému učiteli apod.. Když konflikt nastane, je třeba zastat se toho jedince, který je v právu, většinou slabšího. Další možností je izolace jedince od skupiny, nebo přeřazením na určitý časový úsek do jiné třídy – rozdělit žáky.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Pokud by děti nebyly vhodně motivovány, tak by tady ta ústavní výchova neměla žádný smysl. Bez motivace to přece nemůže fungovat ani v normální rodině. Pokud dítě není motivováno přiměřeně dlouho, tak se školní úspěchy nedostaví. Podle mého názoru je velmi důležitá také tolerance k těmto dětem s ústavní výchovou, člověk jim musí umět naslouchat o pomoci jim.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „V této době se domnívám, že už ne. Na školách by měla být posílena pravomoc pedagogických zaměstnanců. Dítě přesně musí vědět, co si může, ale hlavně, co si nesmí dovolit k učiteli či vychovateli, či k dalším zaměstnancům zařízení.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentkou č. 6

Věk: 49 let

Stav: vdaná

Vzdělání: středoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Vedla mě k tomu práce s dětmi, která mě bavila, motivovala a taky proto, že u nás v rodině jsou všichni učitelé. Chtěla jsem vyzkoušet jiný obor, než je ekonomika.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*Pracuji zde 11roků.*“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Skupinová vychovatelka.*“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Zatím mám kvalifikaci dostačující, možná si budu muset časem něco doplnit.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Pod pojmem motivace si představuji, jak dětem zorganizuji čas, abych je něčím nabudila, aby děti neměly pocit nudy, abych zjistila u každého, co jej nejvíc baví, takže vlastně je motivovala k té či oné činnosti. Záleží na tom, co děti nejvíc baví. Když děti baví sport tak jdeme sportovat do areálu, nebo na bazén do Holešova. Některé kluky baví turistika, tak hodně chodíme. Některé chlapce ale nebaví nic a je těžké s nimi něco pořídit, tak prostě jen sedí u televize. Můžu říct, že je to umění je na něco nalákat, protože je každý jiný.*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Tady největším motivačním prostředkem je volná vycházka a řádná dovolenka. Když dostanou o půl hodiny delší vycházku, jsou maximálně spokojeni.*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „Pochvala, dále pak možnost získání dobré známky a na jejich základě přeřazení žáka do lepší skupiny. Výhodou přeřazení do lepší skupiny je každodenní volná vycházka s pozdějším návratem do zařízení.“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Problémem je kouření (cigarety, tráva). Žáci když nemohou jít ven, mají „absták“. Další situace je, že hoch má problémy s chováním (dostává známku čtyři a zruší se mu na poslední chvíli dovolenka), to je pak na oddělení hrůza, co se nedá ani popsat.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Nejčastěji si s problematickým hochem sednu a celou situaci s ním proberu. Potřebuje vědět nějaký závěr a vytvořit si představu co bude dál. Když dojde ke konfliktu mezi hochy, opět se mi osvědčilo si s nimi sednout a problém s nimi řešit. Chlapec, chlapci musí vědět i jak budou potrestáni, musí mít zkrátka o celé věci jasno.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Určitě má. Záležení na hochovi, co ho baví a podle toho s ním pracuji. Každého „utáhnu“ na něčem jiném.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Já bych jisté věci řešila jinak, ale nemůžu. Nekrylo by se to s tím, co se po mně požaduje.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 7

Věk: 28 let

Stav: ženatý

Vzdělání: vysokoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „Vedla mě k tomu skutečnost, že práce je v místě bydliště a dále pak i to, že je to blízký obor tomu, co jsem vystudoval. Práce s dětmi ve školství a dobré finanční ohodnocení.“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „Pracuji zde 3 roky.“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „Jsem vychovatel.“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „Můj názor je, že se kvalifikace nezíská na škole ale praxí. Navíc než míra vzdělání je spíše nutná míra empatie a své vzdělání si doplňuji tak, že studuji speciální pedagogiku pro vychovatele v Olomouci.“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „Motivace je způsob naladění si skupiny či jednotlivce na svůj systém práce. Aby dotyčný dělal to co se po něm chce. V tomto zařízení jsou největší motivací pro chlapce volné vycházky. Motivační prostředky – asi nejtradičnější jsou v našem zařízení osobní volno s volnými vycházkami mimo areál našeho zařízení. Každá minuta navíc je pro ně velkou motivací.“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „V tomto zařízení se hlavně používají tyto motivační prostředky: nejtradičnější je využití volných vycházek, aby chlapci měli osobní volno a to ne v zařízení, ale mimo něj. Největší motivací je čas přidáný navíc k volné vycházce. Pak to také může být účast na sportovních akcích, odjezd na dovolenku domů, za dobré výsledky, dobré chování je možno zařídit odjezd domů každý týden. Také to může být odměna formou jídla, většinou sladkostí.“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „Mně se nejvíce osvědčil systém „něco za něco,, . Pak systém „pokud budete respektovat vy mě, já pak budu respektovat vás,,. Z toho vyplývá, že se snažím dělat pro klienty maximum, ale očekávám za to spolupráci (dodržování režimu na skupině, minimální odpor vůči práci, která je zapotřebí udělat). Pak je vše OK.“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Největší problém nastává tradičně v pátek, to naše děti odjíždějí domů. Chlapec, když zjistí ráno či těsně před odjezdem, že mu dovolenka vyřízena nebyla, to pak následuje obrovský stres provázený výbuchy zlosti, agresivitou, ničením majetku v zařízení. Dalším problémem jsou cigarety a jimi vyvolané abstinenční příznaky u žáků, kteří dlouho nekouřili. Problémem je také momentální nálada jedince související s výškou hladiny léků v krvi.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Nejlepším řešením je asi jedince z konfliktní situace vytrhnout, tzn., přimět ho, aby o konfliktu přestal přemýšlet, navodit u něho stav, kdy přemýšlí o něčem zcela jiném, vzít ho na chvíli mimo kolektiv, promluvit si s ním, izolovat ho, zkusit ho přivést k tomu, že by si neměl tímto konfliktem pokazit hodnocení a známky.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Asi má, ale pravděpodobně každý vychovatel na to pohlíží jinak, protože každý z nás asi každou situaci řeší malinko jinak a to, co motivuje jednoho žáka, tak u druhého se to nemusí setkat znovu s úspěchem.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Ne, nejsou dostatečné. Výchovní pracovníci, či učitelé by měli být více finančně motivováni a samozřejmě by taky potřebovali určité obranné prostředky vůči žákům. Měli by mít větší pravomoci ke sjednání si pořádku a kázně.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentkou č. 8

Věk: 41 let

Stav: vdaná

Vzdělání: středoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Já nevím, nevím...Byla to náhoda a pak mě tato práce zaujala.*“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*10 let.*“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Vychovatelka.*“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Zatím mně tahle kvalifikace stačí, časem se bude muset doplnit.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivace je nabuzení chlapců k práci a činnosti, aby ho člověk zaujal. Každý chlapec má v sobě něco specifického, co ho baví. Motivační prostředek je třeba pochvala, odměna...*“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Většinou volná vycházka nebo také výlet na kolech nebo si s nimi sednu a povídáme si – máme diskusní kroužek, můžou mluvit i sprostě, já je nechávám bez napomenutí.*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Asi volná vycházka, slovní pochvala, dodržení slibu.*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Konflikty mezi ostatními chlapci - slíbí druhému, že něco přinese či dá a pak to nesplní, vezme si peníze a nevrátí. Dále pak třeba vzájemné krádeže věcí, to je tady obrovský problém který zde často řešíme.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Snažím se tomu předcházet, aby taková situace vůbec nevznikla. Žádné půjčování, žádná výměna. Když už ke konfliktu dojde, tak je důležité dostat kluky od sebe, pak dát každého zvlášť do pokoje a počkat až se uklidní.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Má, velmi velký. Nemůžu dát chlapci, který miluje sport, dělat ruční práce, to by ho totálně zničilo. Hochy musím v první řadě poznat, co je baví, na čem můžu stavět a potom to mohu dále rozvíjet.“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Učitelé a vychovatelé dle mého názoru nemají skoro žádné kompetence. Kolikrát by byla v těchto situacích lepší facka než vyčítat či nadávat, či to nějak komentovat. Pravdou je, že každému by facka ale nepomohla. Bohužel je to fyzický trest, který se používat nesmí.“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č. 9

Věk: 38 let

Stav: ženatý

Vzdělání: středoškolské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „Vedla mě k tomu situace v mém zaměstnání. V bývalé práci jsem měl nějaké problémy, tak jsem to šel tady zkusit. Otec pracoval 30 let ve speciálním školství, takže dále pak i jistá tradice v naší rodině.“

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „6 let.“

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „Nejdříve jako asistent do roku 2005 a od prosince 2005 jako vychovatel.“

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „Momentálně to stačí, ale asi od roku 2014 budeme potřebovat bakalářské studium speciální pedagogiky, pokud to zase naše vláda nezmění.“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „Motivace je vlastně to, jak dokážu hochy zaujmout, jaký dokážu pro ně vymyslet program a jaké aktivity jim mohu nabídnout. Motivačními prostředky tedy mohou být například sport, vaření, vycházka...“

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „Tak jednak je to slovo, které musím dodržet, když jim něco slíbím, dále pak je to tělocvična, sledování DVD, odjezd domů na dovolenku.“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Když něco chlapci dobře udělají, tak je pochválím nebo jim prodloužím vycházku. Prostě vždy „něco za něco“. Pro některé hochy je lepší místo pochvaly využít prodloužené vycházky.*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „*Když mají špatnou známku a nemůžou jít na vycházku, či když nemůžou jet domů kvůli špatným známkám nebo když se s někým nepohodnou (s učitelem, vychovatelem), pak vznikají konfliktní situace.*“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „*Pokud to není vyhrocené, tak to nechám aby to „vyšumělo“, ve vážnějším případě do toho musím vstoupit a hochy od sebe oddělit, většinou to samo vyplyne ze situace.*“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „*Do jisté míry určitě, člověk je musí pro něco nadchnout a potom má ulehčenou práci. Když je špatné počasí či v zimním období je obzvlášť nutné je motivovat k nějaké činnosti. Skupina dětí si vždycky řekne, co chtějí dělat a vychovatel to spíše jenom koriguje. Výběr činností nechávám na nich samotných.*“

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „*Zdaleka nedostatečné a teď nemyslím používání fyzických trestů, ale třeba jak tomu bylo dříve (umístit hochu na samotku). Chlapec se tam na hodinku, dvě umístil a byl to pro něho dostatečný trest. Čtverka, známka za chování pro něj nic neznamena, předchozí opatření by mělo daleko větší účinek.*“

Přepis strukturovaného rozhovoru s respondentem č.10

Věk: 47 let

Stav: ženatý

Vzdělání: vysokoškolské, bakalářské

Označení aktérů rozhovoru:

T – tazatel

R - respondent

Rozhovor byl zaznamenán v dubnu 2011 v Dětském domově se školou, základní škole a školní jídelně Bystřice pod Hostýnem.

T: „Co Vás vedlo k výběru tohoto zaměstnání?“

R: „*Po déle trvající práci v oboru, který mě již vnitřně nenaplňoval, jsem chtěl udělat celkovou změnu a podal jsem si žádost do tohoto zařízení*“.

T: „Jak dlouho v tomto zařízení pracujete?“

R: „*Tři roky*“.

T: „Jakou pracovní pozici zde zastáváte?“

R: „*Zastávám pozici denního vychovatele na léčebně-výchovné skupině*“.

T: „Máte k výkonu práce dostatečnou kvalifikaci, popř. jak si ji doplňujete?“

R: „*Zatím je moje kvalifikace dostačující, ale budoucnost je v tomhle ohledu značně nejistá.*“

T: „Co si představujete pod pojmem motivace, motivační prostředek?“

R: „*Motivace je způsob, jakým učitel či vychovatel zaujme a přesvědčí žáky pro danou činnost, byť se zprvopočátku zdála pro ně být nezajímavou a nudnou*“.

T: „Jaké motivační prostředky se ve vašem zařízení nejčastěji používají?“

R: „*Všeobecně je největší kladná odezva na volné vycházky, na druhé místo bych zařadil odjezdy domů na dovolenku a velmi pozitivně taky hoši reagují na slib různých sportovních aktivit.*“

T: „Které motivační prostředky se nejvíce osvědčily Vám ve Vaší praxi?“

R: „*Většinou se snažím hochy namotivovat sportem, což obnáší fotbal na hřišti, pozemní hokej, jízdu na kole, či výletem na plavecký bazén do Holešova.*“

T: „Jaké situace vedou děti ve vašem zařízení k nejčastějším problémům?“

R: „Těch příčin je celá řada. Největším problémem je asi zákaz vycházky, či odjezd domů na dovolenku. Dále jsou to krádeže, půjčování si a nevracení peněz či věcí a také tzv. „ponorková nemoc“, či averze vůči spolužákovi, učiteli a vychovateli – to jsou situace, které vždy vedou k velkým konfliktům.“

T: „Jakým způsobem tyto situace řešíte?“

R: „Člověk musí v takových situacích jednat velmi rychle a rázně. Tím předejde pozdějším problémům, ať už se jedná o zranění, či zničený majetek. Většinou hochy od sebe oddělím a snažím se verbálně zmírnit vzniklé napětí. Ze zkušenosti už sami instinktivně vycítíte, kdy se jedná mezi hochy o „neškodnou“ hádku a kdy to naopak může být situace velmi vážná.“

T: „Má vhodný výběr motivace vliv na chování dětí s ústavní výchovou ve vašem zařízení?“

R: „Nesporně. Když kluky vhodně motivujete, zaujmete, či probudíte v nich nadšení pro určitou věc, činnost, pak máte „vyhráno“ a poloviční práci. Nejhorší věcí v tomto zařízení je, když se hoši nudí“.

T: „Myslíte si, že pravomoci a kompetence učitele a vychovatele ze strany zákonů jsou vyhovující a dostatečné?“

R: „Práce s mládeží mající výchovné problémy je velmi těžká a namáhavá. Když se pak k tomu přidají i špatné zákony omezující a znemožňující práci učitelů a vychovatelů, vůbec se nedivím, že je zde tak velmi málo skutečně erudovaných a vzdělaných odborníků, kteří tuto práci berou jako své poslání. Někdy to v tomto rezortu spíše připomíná boj s větrnými mlýny.“

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Vít Valter
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Miluše Hutýrová, Ph.D
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Motivace dětí v podmínkách ústavní výchovy
Název v angličtině:	Motivation of children in conditions of institutional nurture
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na využití motivace učitelů a vychovatelů při práci s dětmi s nařízenou ústavní výchovou. První, teoretická část objasňuje pojmy týkající se motivace, ústavní a ochranné výchovy. Ve druhé, praktické části je u učitelů a vychovatelů zjišťováno metodou strukturovaného rozhovoru využití motivace při práci s dětmi s nařízenou ústavní výchovou, spokojenost se současnou legislativou.
Klíčová slova:	motivace, motivační činitelé, teorie motivace, ústavní a ochranná výchova, zařízení pro výkon ústavní výchovy
Anotace v angličtině:	The aim of this bachelor thesis is to provide information about the usage of motivation. The motivation is necessary for the teachers and the educators working with children in conditions of institutional nurture. The first, theoretical part of this thesis clarifies the key words dealing with motivation, institutional and preventive nurture. The second part of this thesis is practical. The aim of this part is to find out how the teachers and the educators use the motivation while they are working with children in conditions of institutional nurture. Moreover, this thesis is concentrated on the teachers and the educators opinions of contemporary legislative. The investigative method used in this thesis is the structured interview.
Klíčová slova v angličtině:	motivation, factors of motivation, theory of motivation, institutional and preventive nurture, the institutions dealing with the nurture

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Otázky pro strukturovaný rozhovor Příloha č. 2 – Přepis rozhovorů s respondenty č. 1-10
Rozsah práce:	59 stran
Jazyk práce:	Český jazyk